Opłata pocztowa uiszczona gotówką!

Katowice, dnia 31 sierpnia 1938.

GAZETA URZĘDOWA
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
Dział Administracji Szkolnej

Nr 8.

Poz.: **TREŚĆ:** str.

Poz. 189.

ZARZĄDZENIE
Wojewody Śląskiego
z dnia 23 sierpnia 1938 r.

o tymczasowej instrukcji i wytycznych do instrukcji dla lekarzy szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli, utrzymywanych przez Skarb Śląski.

§ 1.

(1) Lekarzy szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli, utrzymywanych przez Skarb Śląski, obowiązuje tymczasowa instrukcja i wytyczne do instrukcji, ogłoszone w załączniku do niniejszego zarządzenia.

(2) Instrukcja wspomniana i wytyczne do instrukcji obowiązują również we właściwym zakresie Dyrektorów, Rady Pedagogiczne i Nauczycieli szkół, wyszczególnionych w ustępie pierwszym.

§ 2.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Wojewoda Śląski:
(—) Dr M. Grażyński.

Załącznik do zarządzenia Wojewody Śląskiego z dnia 23 sierpnia 1938 r. Nr O. P. I. 1/68/1.

INSTRUKCJA
dla lekarzy szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli, utrzymywanych przez Skarb Śląski.

POSTANOWIENIA OGÓLNE.

1. Lekarz szkolny jest członkiem rady pedagogicznej i w tym charakterze podlega dyrektorowi szkoły.

2. Lekarz szkolny pełni na terenie szkoły czynności lekarskie i higieniczno-wychowawcze:
a) w zakresie higieny i opieki sanitarnej nad terenami, pomieszczeniami i urządzeniami szkolnymi,
b) w zakresie opieki nad zdrowym i chorym uczniem.

W tym celu przebywa lekarz szkolny w szkole w czasie nauki w oznaczonych godzinach. Poza tym bierze lekarz szkolny udział w miarę potrzeby w posiedzeniach rady pedagogicznej, a także w konferencjach wychowawczych, rodzicielskich, egzaminacyjnych i innych, wymagających obecności lekarza szkolnego.

3. Prawo kontroli stanu opieki lekarskiej przysługuje wizytatorom Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego.

UWAGA: Wymienione prawo posiada również lekarz powiatowy z tytułu pełnienia swoich obowiązków na terenie danego powiatu.

PRZEPISY SZCZEGÓŁOWE.

I.

Dozór nad stanem higienicznym i sanitarnym zabudowań i terenów szkolnych.

§ 1. Lekarz szkolny czuwa nad stanem higienicznym i sanitarnym terenów, zabudowań i urządzeń szkolnych. W tym celu powinien lekarz szkolny po objęciu swego stanowiska poznać dokładnie tereny, zabudowania i urządzenia szkolne, aby wspólnie z dyrekcją szkoły i gronem nauczycielskim dążyć do stworzenia jak najlepszych warunków zdrowotnych.

§ 2. Lekarz szkolny zwraca stale w ciągu roku szkolnego uwagę na jak największą czystość i porządek zabudowań, pomieszczeń, urządzeń szkolnych i otoczenia. W tym celu uzgadnia z dyrekcją szkoły sposób utrzymania czystości, należytego przewietrzania, ogrzewania i oświetlenia wszystkich pomieszczeń i terenów szkolnych i w miarę możności dopilnowuje stosowania i przestrzegania tego przez personel szkoły i uczniów.

§ 3. Na początku każdego półrocza przeprowadza lekarz szkolny inspekcję sanitarną całej szkoły, jej pomieszczeń i otoczenia z delegatem, wybranym przez radę pedagogiczną. Sprawozdanie z inspekcji i odnośne wnioski co do poprawy stanu higieniczno-sanitarnego i ulepszeń przedkłada lekarz szkolny dyrekcji szkoły i radzie pedagogicznej.

II.

Opieka nad zdrowym i chorym uczniem.

§ 4. Lekarz szkolny roztacza opiekę nad stanem zdrowia i prawidłowym rozwojem ucznia przez:
a) poznanie wartości biologicznej (strony somatycznej i psychicznej),
b) działalność zapobiegawczą w stosunku do dostrzeżonych wad i wczesnych objawów chorobowych,
c) opiekę nad pracą i życiem codziennym ucznia.

§ 5. Powyższe zadanie, mające na celu dobro ucznia, winno być osiągnięte przy najściślejszej współpracy ze szkołą, domem rodzinnym i lekarzem domowym (leczącym).

§ 6. Aby sprostać temu zadaniu, wykonuje lekarz szkolny następujące czynności:

A. Badania lekarskie, do których należą:
a) badania indywidualne,
b) przeglądy grupowe,
c) przeglądy doraźne.

B. Czynności ambulatoryjne:

C. Czynności higieniczno-wychowawcze tyczące:

a) higieny osobniczej,
b) wychowania fizycznego,
c) higieny umysłowej i psychicznej.

A. Badania lekarskie.

§ 7. **Badania indywidualne** wykonuje lekarz szkolny w ciągu roku szkolnego według ustalonego schematu. Dane, stwierdzone w czasie badania indywidualnego, wpisuje lekarz szkolny do karty indywidualnej ucznia. Uczeń, u którego lekarz szkolny stwierdza pewne braki i wady, podlega dla zapobieżenia rozwojowi choroby, skierowaniu do właściwego leczenia i dalszej obserwacji względnie ponownemu badaniu.

O wynikach badania informuje lekarz szkolny opiekuna klasowego, udziela również informacji i wskazówek nauczycielowi ćwiczeń cielesnych i rodzicom, zwracając uwagę pisemnie lub ustnie opiece domowej na konieczność usunięcia dostrzeżonych braków i wad.

§ 8. Przeglądy grupowe przeprowadza lekarz szkolny w miarę potrzeby.

Do przeglądów grupowych zalicza się:

A. Przeglądy kandydatów przed egzaminem wstępnym (skrócone badania indywidualne).

B. Przeglądy uczniów:

a) dla rozmieszczenia uczniów na początku roku szkolnego według bystrości wzroku, słuchu i wzrostu z uwzględnieniem momentów wychowawczych,
b) wstępujących do organizacji szkolnych, jak:
przysposobienie wojskowe,
harcerstwo,
orkiestra, chór,
c) udających się na osiedla, obozy, kolonie, wycieczki szkolne itp.,
d) przed zawodami szkolnymi i międzyszkolnymi,
e) względnie klas, w których zaszedł wypadek choroby zakaźnej.

§ 9. Przeglądy doraźne przeprowadza lekarz szkolny na początku roku szkolnego (we wrześniu), a w miarę możności po raz drugi na początku II półrocza (w styczniu).

Przeglądem doraźnym jest objęte stwierdzenie czystości ciała i odzieży, wagi, ogólnego wyglądu, stanu subiektywnego i w razie podejrzenia zbadanie poszczególnych narządów.

B. Czynności ambulatoryjne.

§ 10. Lekarz szkolny udziela uczniom ambulatoryjnej porady w szkole.

Do czynności ambulatoryjnych należy:

a) przyjmowanie zgłaszających się chorych uczniów,
b) przyjmowanie po przebytej chorobie, która trwała dłużej jak 3 dni uczniów, zgłaszających się celem:
1. uzyskania usprawiedliwienia nieobecności w szkole,
2. zezwolenia na wejście do klasy,
3. zarejestrowanie uczniów, wymagających dalszej obserwacji i opieki lekarskiej po przebytej chorobie,
c) przyjmowanie zgłaszających się uczniów celem uzyskania czasowego zwolnienia z ćwiczeń cielesnych p. w., orkiestry, robót ręcznych, pisania itp.,
d) przyjmowanie zgłaszających się uczniów, wymagających zwolnienia do domu z powodu objawów ostrego schorzenia lub dla porady i leczenia u lekarzy prywatnych i w poradniach społecznych,
e) przyjmowanie zgłaszających się uczniów, podlegających obserwacji na podstawie badania indywidualnego lub przeglądów,
f) przyjmowanie zgłaszających się uczniów dla uzyskania wszelkich innych zaświadczeń i w różnych sprawach szkolnych, związanych z czynnością lekarza szkolnego.

UWAGA: Świadectwa lekarza domowego (leczącego) bierze lekarz szkolny pod uwagę, lecz nie obowiązują go one bezwzględnie.

§ 11. Lekarz szkolny zwraca uwagę na stan zdrowia osób, obcujących w szkole z młodzieżą, aby przez wczesną interwencję w wypadku choroby, która może ujemnie wpłynąć na stan zdrowia młodzieży, zaradzić złemu.

C. Czynności higieniczno-wychowawcze.

§ 12. Lekarz szkolny czuwa nad higieną osobistą ucznia i stale zwraca uwagę i przypomina o jej potrzebie, nie tylko podczas badania, przeglądów i czynności ambulatoryjnych, ale i przez sporadycznie dokonywane oględziny, jak np. w szatni, przed lub po lekcji ćwiczeń cielesnych itp.

§ 13. Lekarz szkolny roztacza opiekę nad stosowaniem ćwiczeń cielesnych i sportów w szkole i poza szkołą. W tym celu współpracuje:
z wychowawcą fizycznym,
z kierownikiem p. w.,
z kierownikami osiedli, kolonii, obozów i wycieczek.

Lekarz szkolny zwraca uwagę na możliwie równomierne rozmieszczenie godzin ćwiczeń ruchowych w ogólnym dziennym i tygodniowym planie lekcyj.

Lekarz szkolny powinien zwracać uwagę na:

a) warunki, w jakich się odbywają ćwiczenia ruchowe,
b) stan urządzeń gimnastycznych, sal i boisk,
c) strój ćwiczebny.

Lekarz szkolny interesuje się właściwością ćwiczeń ruchowych, stosowanych odpowiednio do wieku, płci, stanu fizycznego, odwiedzając lekcje ćwiczeń i sportu w sali gimnastycznej, na boisku i na terenie zawodów. Jako członek szkolnego komitetu wychowania fizycznego i komisji P. O. S. kwalifikuje lekarz szkolny kandydatów do prób do P. O. S. zawodów szkolnych i międzyszkolnych

z przedłożonej listy według zdrowia i rozwoju fizycznego i w miarę możności jest obecny na zawodach.

Lekarz szkolny kwalifikuje uczniów na dalsze wycieczki, obozy i kolonie.

Lekarz szkolny stara się o zainteresowanie młodzieży różnorodnymi postaciami ćwiczeń cielesnych i sportu, udzielając rad w porozumieniu z nauczycielem ćwiczeń cielesnych, stosownie do stanu zdrowia, sił fizycznych i sprawności ucznia, przyczem korzysta z każdej sposobności, by podkreślić wartość racjonalnie pojętego i uprawianego sportu.

§ 14. Lekarz szkolny czuwa nad stroną higieniczną pracy umysłowej i życiem duchowym ucznia w szkole i w domu.

Lekarz szkolny winien wejrzeć w plan zajęć szkolnych, rozkład poszczególnych lekcji, wypracowań i ćwiczeń klasowych, zajęć i lekcji domowych i zainteresować się warunkami i sposobem pracy uczniów w szkole i w domu, mając na uwadze zapewnienie w danych warunkach możliwie najlepszego zrealizowania celów dydaktycznych i wychowawczych. Po zapoznaniu się z całokształtem pracy uczniów dzieli się lekarz szkolny swymi spostrzeżeniami i uwagami z opiekunem klasy a w miarę potrzeby dyrektorem szkoły, radą pedagogiczną lub opieką domową na indywidualnych lub wspólnych naradach. Lekarz szkolny poznając cechy charakteru ucznia na podstawie własnej obserwacji i uwag wychowawców i rodziców zwraca szczególną uwagę na takie przejawy duchowe, które mogą być przyczyną zaburzeń psychicznych, tak częstych np. w wieku dojrzewania.

Lekarz szkolny winien także zwrócić uwagę na ewent. przeżycia erotyczne i seksualne młodzieży i wyzyskać swój autorytet lekarski w tej dziedzinie w jak najszerszym zakresie:

III.

Współpraca z domem, organizacjami rodzicielskimi i społecznymi.

§ 15. Aby opieka higieniczna w szkole była skuteczna. niezbędne jest współdziałanie lekarza szkolnego z rodzicami. Zrealizowanie tej zasady jest możliwe tylko przez żywy i bezpośredni kontakt lekarza szkolnego z opieką domową.

Współpracę z domem podtrzymuje lekarz szkolny w szkolnej organizacji rodzicielskiej, w której bierze udział z racji zajmowanego stanowiska. Lekarz szkolny powinien tam rozwinąć jak najżywszą akcję dla roztoczenia opieki higieniczno-zdrowotnej nad młodzieżą szkolną.

Lekarz szkolny interesuje się organizacjami społecznymi o charakterze higieniczno-wychowawczym, jak np. Koła Młodzieży P. C. K., organizacje abstynenckie, Liga Szkolna Przeciwgruźlicza itp., ułatwia tym organizaciom prowadzenie propagandy higieny na terenie szkoły i w miarę potrzeby bierze czynny udział w ich pracach.

IV.

Prace higieniczno-wychowawcze i społeczno-zapobiegawcze.

§ 16. Lekarz szkolny winien wśród młodzieży, pozostającej pod jego opieką, rozbudzać zamiłowanie do porządku i czystości osobistej jak i otoczenia, przez oddziaływanie wychowawcze i uświadomienie w zagadnieniach higienicznych i zdrowotnych drogą rozmów, pogadanek i wykładów higieny, przewidzianych w programie.

§ 17. Lekarz szkolny musi dawać przykład młodzieży, stosując wszelkie przepisy higieniczne, zwłaszcza te, które sam głosi, a także swoim autorytetem i taktem wpływać na cały personel szkolny w kierunku ich przestrzegania.

Lekarz szkolny stara się o realizację planowej akcji higieniczno-zapobiegawczej na terenie szkolnym, podkreślając potrzebę dożywiania uczniów w szkole, stwarzania kąpielisk szkolnych, korzystania z kąpielisk publicznych, świetlic, kolonii, półkolonii i w miarę potrzeby stosowania szczepień ochronnych.

Lekarz szkolny, wykonując swoje obowiązki, które są tylko cząstką całokształtu zagadnień ogólno-państwowych o charakterze społeczno-zapobiegawczym, winien dążyć w swej pracy do stworzenia łączności między działalnością swoją na terenie szkoły, a działalnością wszelkich instytucji w kraju o tym samym charakterze, jak np. poradnie przeciwgruźlicze, przeciwjaglicze, pedologiczne i inne.

V.

Opieka higieniczno-wychowawcza i lekarska w internatach, osiedlach i koloniach szkolnych.

§ 18. Lekarz szkolny roztacza opiekę higieniczno-wychowawczą i lekarską w internatach, osiedlach i koloniach szkolnych.

§ 19. W opiece nad stanem higienicznym i sanitarnym pomieszczeń internatu obowiązują lekarza szkolnego przepisy wymienione w instrukcji ogólnej.

Inspekcję sanitarną przeprowadza lekarz szkolny wspólnie z kierownikiem internatu co najmniej raz w miesiącu.

§ 20. Opieka nad stanem zdrowotnym uczniów internatu opiera się na badaniach szkolnych (indywidualnych, grupowych i kontrolnych) z tym, że przeglądy kontrolne powinny być przeprowadzane znacznie częściej, o ile możliwe co miesiąc.

W przeglądzie kontrolnym bierze udział kierownik lub wychowawca internatu.

Lekarz szkolny zwraca uwagę na racjonalne odżywianie, higienę osobistą, pracę umysłową i życie wychowanków przy jaknajściślejszej współpracy z kierownikiem internatu i wychowawcami. Lekarz szkolny bierze udział w układaniu regulaminu wewnętrznego i zewnętrznego, który normuje całokształt życia internatu i stara się tą drogą o zabezpieczenie w jaknajszerszych granicach potrzeb zdrowotnych i kulturalnych młodzieży. Personel wychowawczy i pracownicy

internatu podlegają ze względów zapobiegawczych oględzinom lekarskim lekarza szkolnego co najmniej raz w ciągu roku szkolnego lub w miarę potrzeby częściej.

§ 21. Lekarz szkolny z racji swego stanowiska jest członkiem rady opiekuńczej i zarządu internatu oraz bierze udział w obradach nad całokształtem pracy wychowawczej i gospodarczej.

§ 22. Przepisy, dotyczące opieki higieniczno-wychowawczej lekarskiej w szkole i internacie, rozciąga się także na obowiązki lekarza szkolnego na osiedlu szkolnym, ze zmianami, które są zależne od rodzaju osiedla, odległości osiedla od szkoły, czasu pobytu uczniów w tym osiedlu, systemu i regulaminu, na zasadzie którego jest osiedle prowadzone. Stosownie do tego ustala lekarz szkolny zmiany w swoich czynnościach w porozumieniu z dyrektorem szkoły.

§ 23. Kolonie i obozy szkolne, które urządza szkoła i które mają w odróżnieniu od internatów i osiedli wyłącznie charakter zdrowotny lub wypoczynkowy i wychowawczy, podlegają podobnie jak osiedla opiece higieniczno-wychowawczej lekarza szkolnego, przy czym określenie zakresu pracy zależy od rodzaju kolonii i od warunków, wśród jakich dana kolonia lub obóz się znajduje.

VI.
Czynności rejestracyjne i sprawozdawcze.

§ 24. Opis i uwagi o stanie higienicznym i sanitarnym budynku szkolnego i otoczenia, wyniki wszelkich badań lekarskich, zawiadomienia rodziców, uwagi higieniczno-wychowawcze, związane z codziennymi czynnościami wpisuje lekarz szkolny na odpowiednich formularzach, przewidzianych w ramach zakreślonego programu pracy.

WYTYCZNE,
do instrukcji dla lekarzy szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli, utrzymywanych przez Skarb Śląski.

Lekarz szkolny, odpowiedzialny za wypełnienie swoich obowiązków, powinien znać dokładnie treść i intencję instrukcji służbowej, regulującej jego czynności, jako lekarza danej szkoły i jako doradcy higienicznego dyrektora i Rady Pedagogicznej.

Dla należytego zrozumienia i zorientowania się w instrukcji służą wytyczne, które szerzej wyjaśniają istotę pracy lekarza na terenie szkoły.

Postanowienia ogólne.

Obecność lekarza w szkole jest uzasadniona nie tylko potrzebą zabezpieczenia młodzieży przed chorobą, ale i koniecznością wychowania młodzieży zdrowej i silnej duchem i ciałem. Dlatego całej działalności lekarza powinna przede wszystkim przyświecać myśl przewodnia szkoły, jaką jest praca nad harmonijnym rozwojem sił duchowych, umysłowych i fizycznych młodzieży i przygotowaniem jej do życia. Lekarz szkolny odpowie więc swemu zadaniu i zbliży się do zamierzonego celu przez zgodne z duchem szkoły wykonywanie czynności zapobiegawczych i higieniczno-wychowawczych, programem jego pracy objętych.

Aby tak ścisłe nawiązanie pracy lekarza szkolnego do całokształtu zagadnień szkolnych było uwieńczone pomyślnym wynikiem, musi ono spotkać się również z pełnym zrozumieniem i współpracą ze strony szkoły i całego grona nauczycielskiego. Zależy to w wielkiej mierze od dyrektora szkoły, którego obowiązkiem jest stworzyć odpowiednią podstawę dla pracy lekarza szkolnego.

Działalność lekarza szkolnego nie ogranicza się jednak do zadań wyżej wymienionych. Higiena szkolna może znaleźć w lekarzu szkolnym jak najżywszego orędownika jej znaczenia dla szkoły. Dlatego lekarz szkolny świadom tego, że przede wszystkim wiedza i doświadczenie, zdobyte na jego własnym warsztacie pracy, może się stać cennym dorobkiem w rozwoju naukowym higieny szkolnej, winien także w miarę możności poprzeć postęp tej wiedzy przez własną pracę naukową.

Tak ujęta praca lekarza szkolnego będzie miała wartość dla szkoły i jej zamierzeń, nada działalności lekarskiej właściwy kierunek i uczyni wysiłek lekarza szkolnego żywotnym, daleko nawet poza ramy szkoły sięgającym.

W omawianej instrukcji są zawarte wszystkie te zasady. Myśl ich jest wyrażona przez wskazanie dróg i ścisłe określenie zakresu działania lekarza szkolnego i jego stosunku do szkoły, dyrektora i rady pedagogicznej.

Dyrektor szkoły powinien uzgodnić wymienione w instrukcji zajęcia lekarza szkolnego z pracą pedagogiczną i wychowawczą grona nauczycielskiego tak, aby opieka lekarska mogła być należycie wykonywana.

Ze względu na różnorodność posiedzeń i konferencji szkolnych reguluje dyrektor szkoły w miarę możności plan i porządek dzienny wszelkich narad w ten sposób, aby lekarz szkolny mógł być obecny podczas omawiania tych punktów obrad, w których współudział lekarza szkolnego jest konieczny.

Dyrektor szkoły oddaje do rozporządzenia lekarza szkolnego gabinet, zaopatrzony w niezbędne sprzęty i przyrządy.

I. Stan higieniczny i sanitarny zabudowań i terenów szkolnych.

Strona techniczno-budowlana i z tym ściśle związane zagadnienie higieny jest pierwszą sprawą, z którą lekarz szkolny powinien się zapoznać. Przez możliwie dokładne zbadanie stanu otoczenia zabudowań, terenów i urządzeń szkolnych dąży lekarz szkolny do oceny higienicznej całego kompleksu budowlanego i terenowego, przy czym wysiłki jego powinny iść przede wszystkim w kierunku wyzyskania już istniejących możliwości, dopiero po tym do projektowania zmian dalej sięgających.

Niemniejsze zainteresowanie dla powyższych zagadnień powinni okazać dyrektor szkoły i członkowie rady pedagogicznej, którzy muszą zdawać

sobie sprawę, że od tego zależy w dużej mierze zadośćuczynienie potrzebom pedagogicznym, wychowawczym i zdrowotnym.

Ocena higieniczna powinna się opierać na opisaniu stanu faktycznego zabudowań i terenów szkolnych, sporządzonego jednorazowo po objęciu obowiązków przez lekarza szkolnego w danej szkole, i na wydaniu opinii, czy stan stwierdzony odpowiada wymaganiom higieny szkolnej.

Ocenie podlegają:

1. położenie i najbliższe otoczenie szkoły,
2. tereny i ich urządzenia,
3. budynki szkolne,
4. pomieszczenia szkolne,
5. urządzenia szkolne.

Każde stwierdzenie uzupełnia lekarz szkolny uwagami i wskazuje sposoby, jak należy zaradzić niedomaganiom higienicznym.

Przed przystąpieniem do opisu szkoły należy stwierdzić wymiary terenów i zabudowań szkolnych. Są one niezbędne dla oceny higienicznej.

ad 1. Opisując położenie i najbliższe otoczenie uwzględnia lekarz szkolny charakter dzielnicy miasta, zabudowań, nawierzchnię ulic i placów, istnienie ogrodów i zieleńców, sąsiedztwo fabryk, szynków, kramów, szczególnie spożywczych, ruch uliczny, hałas itp. Czynniki te wywołują często szereg zastrzeżeń i potrzebę ochrony młodzieży przed ujemnym wpływem otoczenia i zapewnienia bezpieczeństwa i spokoju w drodze do szkoły i w szkole.

ad 2. W opisie terenów szkolnych uwzględnia lekarz szkolny obszar, grunt, nawierzchnię, zaś w ich urządzeniu boiska, place do gier i zabaw, drogi i podwórza, studnie, ogrody szkolne, zieleńce, zadrzewienie itp. Z tą częścią opisu jest ściśle związana zdrowotność gruntu, możność stworzenia warunków dla przebywania młodzieży na wolnym powietrzu w czasie przerw i ćwiczeń ruchowych, ochrona budynków szkolnych przed zanieczyszczeniem i umożliwienie pracy młodzieży w otoczeniu pokrytym jak największą ilością zieleni i odpowiednio zadrzewionym.

ad 3. Budynek szkolny jest ze względu na przewagę pracy w zamkniętej przestrzeni i w postawie siedzącej jednym z ważniejszych zagadnień higieny szkolnej. Budynek szkolny może być przeznaczony wyłącznie lub w pewnej tylko części na użytek szkolny. Należy zwrócić uwagę na fundamenty, ściany (mury i tynki), stropy i dach, osadzenie okien itp. Kurz tych ścian i stropów, wnęk i szczelin w podłogach o lichej budowie, bezpieczeństwo przy żywym i dużym ruchu szkolnym, wilgoć fundamentów i ścian są czynnikiem o niesłychanie ważnym znaczeniu dla zdrowia młodzieży szkolnej.

ad 4. Pomieszczenia szkolne, korytarze, klatki schodowe, klasy, sale gimnastyczne, sale zajęć praktycznych, sale rekreacyjne, szatnie, jadalnie, sypialnie, kuchnie, umywalnie, kąpieliska, ustępy należy po opisie ocenić pod kątem widzenia ich pojemności, stosunku do liczby uczniów, możliwości łatwiej i wydatnej wentylacji, oświetlenia naturalnego i sztucznego, ogrzania i bezpieczeństwa przed nieszczęśliwymi wypadkami, szczególnie na klatce schodowej, jak i bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

ad 5. Urządzenia szkolne, jak ławki, szafy, kosze do papierów i inne sprzęty, urządzenia warsztatów, sal gimnastycznych, umywalni, kąpielisk, ustępów powinny być opisane i poddane również ocenie higienicznej.

W ten sposób ustala lekarz szkolny stan higieniczny zabudowań i terenów szkolnych i dochodzi do ostatecznych wniosków, które w zarysie mogą być następującej treści:

1. Szkoła odpowiada wymaganiom higienicznym w zupełności lub z małymi odchyleniami, które należy wymienić.

2. Szkoła może odpowiadać wymaganiom higienicznym dopiero po poważniejszych zmianach, które należy wymienić.

3. Szkoła nie odpowiada w obecnym stanie wymaganiom higienicznym, gdyż konieczne są zmiany techniczno-budowlane, przy czym niektóre wymienione wady lub braki nie dadzą się w danych warunkach całkowicie usunąć.

4. Szkoła nie odpowiada wymaganiom higienicznym. Niezbędna jest zmiana lokalu.

Opis ten i swoje uwagi wpisuje lekarz szkolny do księgi sprawozdań rocznych według ustalonego schematu. W następnych latach wpisuje lekarz szkolny uwagi o stanie higienicznym do księgi sprawozdań tylko w takim wypadku, jeżeli szkoła przeniosła się do innego budynku albo zaszły poważniejsze zmiany, które wpłynęły na poprawę lub pogorszenie stanu higienicznego szkoły.

Ścisła łączność techniki budowlanej z zasadami higieny powinna być także przestrzegana przy corocznym odnawianiu szkoły, naprawach lub uzupełnieniu nowymi urządzeniami budynków i terenów szkolnych. Dyrektor szkoły powinien w planie gospodarczym ulepszenia, odnawiania i zmian urządzeń szkolnych uwzględnić przede wszystkim opinię lekarza szkolnego. Obowiązkiem lekarza szkolnego jest wzięcie czynnego udziału w opracowaniu przez dyrektora szkoły, a w razie potrzeby i z zaproszonym przedstawicielem budownictwa planu odnawiania czy też przebudowy szkoły.

Lekarz szkolny bierze również udział w decyzji szkoły w zakresie rozplanowania klas, poszczególnych sal i przedkłada własne projekty ulepszenia stanu higienicznego szkoły.

Drugim zagadnieniem, tyczącym budynków i terenów szkolnych jest utrzymanie bieżącego stanu sanitarno-higienicznego szkoły na jak najwyższym poziomie. Czystość i porządek, dokładne sprzątanie sal, mycie okien, pieców, spluwaczek, ustępów itp. są postulatami, które bez względu na warunki, w jakich się szkoła znajduje, zawsze się dadzą osiągnąć. Inne postulaty, jak wentylacja, ogrzewanie, oświetlanie itp. są często zależne od rodzaju i wartości tych urządzeń. Tym większy nacisk powinno się położyć na wyzyskanie tych możliwości, jakie te urządzenia dają.

Rozkład i wykonanie wszelkich czynności sanitarnych i porządkowych oraz sposobu ich prowadzenia i stałą kontrolę reguluje dyrektor szkoły po uzgodnieniu z lekarzem szkolnym.

Wszystkie te zarządzenia osiągną jednak cel zamierzony dopiero wtedy, jeżeli obowiązek ten będzie spoczywał nie tylko na dyrektorze i lekarzu szkolnym, ale i na całej radzie pedagogicznej. Przewidziana instrukcją inspekcja sanitarna nakłada ten obowiązek na radę pedagogiczną w formie konkretnej i daje możność wypowiedzenia się i jak najżywszej współpracy rady pedagogicznej w utrzymaniu i ulepszaniu obowiązujących przepisów.

Uwagi dotyczące spraw zdrowotnych lokalu szkolnego, wad i uchybień w utrzymaniu porządku i czystości przez służbę szkolną i uczniów, podaje lekarz szkolny do wiadomości dyrektora lub grona nauczycielskiego. Korzystne jest wpisanie tych uwag do zeszytu, dla tego celu przeznaczonego. W ten sposób pozostają trwałe zapiski, które dają żywy obraz całorocznej pracy lekarza szkolnego, są rzeczywistym i wiernym materiałem do sprawozdań rocznych i ułatwiają pełnienie obowiązków lekarzowi szkolnemu.

II. Opieka nad zdrowym i chorym uczniem.

Po poznaniu otoczenia i budynków, w których się życie szkolne toczy, zająć się musi lekarz szkolny drugim również ważnym zagadnieniem, jakim jest opieka nad prawidłowym rozwojem ucznia i jego zdrowiem.

Ciągłość obserwacji rozwoju i ściśle z tym związane czynności zapobiegawcze, jak i wszechstronna analiza biologiczna osobowości ucznia i jego życia stanowią doniosłą wartość dla wychowania i nauczania. Dlatego punktem wyjścia dla tego działu pracy lekarza szkolnego jest dokładne poznanie organizmu i warunków życia ucznia.

Poznanie ucznia i opieka nad nim opiera się na szeregu czynności lekarskich i higieniczno-wychowawczych, składających się z działań wprawdzie o różnorodnym charakterze, jednak zdążających do tego samego celu.

A. Badanie lekarskie.

Badanie indywidualne w szkole ze względu na cele, jakie przez to badanie chcemy osiągnąć, dzieli się na dwie części:

a) stwierdzenie stanu zdrowia ze szczególnym zaznaczeniem dostrzeżonych wad i braków,
b) określenie wartości **biologicznej jednostki,** stanu fizycznego (statyka organizmu i cech czynnościowych) dynamika organizmu), które tworzą niezbędną podstawę dla pracy pedagogicznej i wychowawczej w szkole.

Obydwa cele, dotyczące tak strony patologicznej, jak i stopnia normatywnego ucznia, nie stanowią w metodzie badania odrębnych jednostek. Tryb postępowania w czasie badania jest wspólny i nie odbiega w zasadzie od zwyczajnych metod badania klinicznego. Zaczynamy od wywiadów, w których stronę społeczną uwzględniamy szerzej, i dochodzimy poprzez dane antropometryczne budowy i stanu narządów wewnętrznych do funkcji czynnościowych serca, płuc i systemu nerwowego, aby na tle tego obrazu rozwinąć pogląd nie tylko na zdrowie, ale i na stan fizyczny i psychiczny ucznia.

Zmieni to wprawdzie tylko w szczupłym zakresie samą metodę badania klinicznego, ale synteza cech i faktów, rozpoznanie i terapia będą odmiennego typu, gdyż cele zapobiegawcze i wychowawczo-pedagogiczne stoją w badaniu indywidualnym na pierwszym miejscu.

Poniżej kilka uwag wyjaśni istotę badania indywidualnego.

1. Skreślenie wywiadu rodzinnego obejmuje anamnezę i patologię członków rodziny i dotychczasowego życia ucznia. Musimy jak najszerzej uwzględnić równie ważne dla lekarza szkolnego stan zamożności, stosunki rodzinne i domowe, poziom umysłowy i kultury otoczenia, wpływ wychowawczy otoczenia na ucznia, ważniejsze wypadki i przeżycia z poprzednich lat życia ucznia, dotychczasową naukę, mieszkanie, warunki pracy, snu, sposób odżywiania i szereg innych okoliczności, które z punktu widzenia higieniczno-wychowawczego są podstawą dla dalszego postępowania.

Badanie somatyczne przedstawia się w ogólnych zarysach następująco:

2. Stwierdzamy wiek, wyznanie. Typ konstytucyjny według Sigaud lub Kretschmera. Postawa (A. B. C. D.) Budowa i zmiany patologiczne w budowie kośćca. W pozycji tylnej — pas barkowy, kręgosłup, pas biodrowy, w pozycji czołowej głowa, twarz, szyja, klatka piersiowa, kończyny (szczególnie kolana i stopy). Stan odżywiania. Waga. Wzrost. Obwód klatki piersiowej. Pojemność życiowa (spirometr). Siła mięśniowa prawej, lewej ręki. Umięśnienie. Ujawnione cechy okresu dojrzewania płciowego.

3. Stan skóry i błon śluzowych badamy pod względem ukrwienia, sinicy, żylaków i innych zmian patologicznych. Bystrość wzroku i słuchu. Uszy na wyciek ropny (bez wziernika). Nos i nosogardziel. Gardziel, jama ustna. Uzębienie.

4. Po stwierdzeniu stanu tarczycy przechodzimy do badania płuc, serca, jamy brzusznej, funkcji dróg trawiennych i moczowych, u dziewcząt także przebieg miesiączkowania.

5. Nawiązując do badania serca i płuc przeprowadzamy badania czynnościowe. Pojemność życiowa i różnica oddechu i wydechu zbadana już na wstępie. Uzupełniamy stwierdzeniem ilości oddechów, ilości tętna przed i po wysiłku, czasu powrotu do normy, ciśnienia krwi (w wypadkach koniecznie tego wymagających), próby bezdechu i badaniem systemu nerwowego. W poszczególnych wypadkach należy zwrócić szczególną uwagę na wrażliwość ogólną — jakość i szybkość reakcji, pobudliwość skórną, wzmożenie odruchów ścięgnistych, poczucie równowagi (Romberg), drżenie rąk, powiek, języka, reakcję na światło i akkomodację, odruch gardzielowy i spojówkowy itp.

6. Od początku badania zwracamy uwagę na wygląd, wyraz twarzy, zachowanie się ucznia, aktywność i opanowanie ruchów, ociężałość, żywość, niepokój, mowę, głos i inne szczególne cechy i wady, tyczące struktury psychicznej.

7. Nawiązując do badania somatycznego, szczególnie do badania czynnościowego, które wywołuje u uczniów zawsze żywe zainteresowanie, pytamy o uprawiane przez ucznia sporty. Ze względu na wielkie znaczenie tego pytania, podajemy je dokładniej.

a) sporty zimowe — łyżwy, narty,
b) sporty letnie — pływanie, wiosłowanie, lekkoatletyka: biegi krótkodystansowe, długodystansowe, rzuty, skoki, tenis, konna jazda, kolarstwo, turystyka nizinna,
c) P. O. S. i inne odznaki sportowe.

Przy każdym z wymienionych rodzajów sportu zapytujemy — o ile uczeń je uprawia — w jakim okresie życia dany sport uprawiał, o częstość, czas i natężenie uprawianego sportu, opanowanie techniki, łatwość zmęczenia itp.

Konna jazda — jak często, ile godzin dziennie, przeciętnie, maksymalnie.

Kolarstwo — jak często, ile km dziennie, przeciętnie, maksymalnie, stopień zmęczenia itd.

Turystyka — jak często, górska — nizinna, ile klm dziennie, przeciętnie, maksymalnie, stopień zmęczenia itd.

Narty — jak często — ile klm dziennie, przeciętnie — maksymalnie itd.

Już ogólnie podane liczby orientują nas o zdolności do wysiłku i granicach wytrwałości ucznia czy też o przyczynie stwierdzonych wad i czy podane informacje zgodne są z lekarskim badaniem.

Np. Uczeń podaje, że jeździ latem na rowerze kilka razy w tygodniu, robi przeciętnie z łatwością 15 km dziennie. Dwukrotnie od chwili uprawiania sportu kolarskiego zrobił uczeń po 120 km w ciągu jednej doby. Zmęczenie było niewielkie. Badanie czynnościowe serca wskazuje na wielką odporność na wysiłek i wytrwałość. Uwzględniając inne momenty badania indywidualnego, udziela lekarz szkolny na podstawie tych danych uczniowi odpowiedniej rady i wskazówki.

2. Uczeń podaje, że w lecie dużo pływa i wiosłuje. Z lekkoatletyki dawniej uprawiał biegi długodystansowe (1.500 m). Obecnie łatwo się męczy przy biegach, poświęca więcej czasu piłce nożnej i kolarstwu. Stan obiektywny wykazuje rozszerzenie granic serca i objawy czynnościowe, odbiegające od normy. Rady i wskazówki lekarskie wynikają jasno ze stwierdzonego stanu faktycznego.

8. Następują pytania o używaniu alkoholu i tytoniu — jaki stan subiektywny i samopoczucie, objawy dojrzewania płciowego, ustosunkowanie się do otoczenia w szkole i w domu, trudności w nauce, szczególne zainteresowania i zamiłowania — wszystkie te pytania są wplecione w swobodną rozmowę, utrzymaną w formie przyjaźnej i budzącej zaufanie, znakomicie podtrzymane autorytetem lekarskim.

9. Przez pytania zadane uczniowi, dotyczące wytrwałości w pracy szkolnej, w przygotowaniu lekcji, w pracy domowej, zachowania się ucznia w czasie odpowiedzi w klasie i przez szereg innych podobnych pytań sprawdzamy naszą ocenę i dostosowujemy do niej zamierzoną radę lekarską z pełnym uwzględnieniem momentów psychologicznych.

10. Badanie indywidualne zamyka lekarz szkolny omówieniem wspólnie z uczniem, całego badania, począwszy od wywiadu do końcowej rozmowy, podkreślając dodatnie i ujemne strony i szczególne właściwości organizmu ucznia. Czynić to należy w taki sposób, aby w końcowych słowach mieściło się krytyczne omówienie trybu życia ucznia i ściśle z tym związana porada sportowa.

11. Z wielką korzyścią dla oceny wartości biologicznej ucznia jest zawsze możność uwzględnienia opinii nauczyciela ćwiczeń cielesnych o sprawności fizycznej ucznia i innych właściwościach, jak lęk, bojaźliwość, łatwość męczenia się w ćwiczeniach ruchowych. O ile na to warunki pozwalają, powinien nauczyciel ćwiczeń cielesnych przez swą obecność w czasie badania przyczynić się do pogłębienia swojej oceny.

12. Wszechstronne poznanie cech fizycznych i psychicznych ucznia, jego ustosunkowanie się do szkoły i do nauki, warunków i sposobu życia uprawniają lekarza szkolnego do uzupełnienia cennymi uwagami charakterystyki ucznia, podanej przez opiekuna klasowego i resztę grona nauczycielskiego. Badanie indywidualne w ten sposób pojęte jest żywym wskazaniem do indywidualizacji w nauczaniu i w wychowaniu.

13. Wszelkie wady i braki zdrowotne, stwierdzone w czasie badania indywidualnego, a wymagające obserwacji lub leczenia, zniewalają do doraźnego postępowania, zwrócenia uwagi opiekunowi klasy i nauczycielowi ćwiczeń cielesnych na stwierdzone niedomagania i zawiadomienia rodziców, co już instrukcja wyraźnie zaznacza.

14. Wyniki badań indywidualnych wpisuje lekarz szkolny do karty indywidualnej. W odpowiednich rubrykach stwierdza lekarz szkolny stan zdrowia i wartość biologiczną ucznia w formie zwięzłej i treściwej. Przy ponownych badaniach notuje lekarz szkolny w karcie indywidualnej wszelkie zmiany, zaszłe w stanie zdrowia, w szczególności zaś, czy braki i wady, zauważone poprzednio, uległy poprawie lub zostały usunięte.

15. Badanie indywidualne przeprowadza lekarz szkolny po odbyciu czynności ambulatoryjnych i o ile inne obowiązki nie przeszkodzą mu w tym. Uczniowie naznaczeni względnie wezwani do badań są zwolnieni z godziny lekcyjnej, w czasie której badanie się odbywa, a po ukończeniu badania natychmiast wracają do klasy. Lekarz

szkolny uwzględnia usprawiedliwienie uczniów, którzy w naznaczonej dla badania indywidualnego godzinie, mają wypracowania klasowe piśmienne lub inne szczególnie ważne zajęcia.

Częstość badania indywidualnego jest zależna od ilości godzin pracy, obowiązującej lekarza szkolnego. W miarę możności powtarza lekarz szkolny badanie indywidualne nie rzadziej jak raz na rok. W kolejności należy przede wszystkim uwzględnić uczniów podlegających obserwacji z poprzedniego lub bieżącego roku szkolnego, uczniów nowoprzybyłych i opuszczających szkołę.

Do § 8:

Przeglądy grupowe, jak wnosić można z treści instrukcji, obejmują w działalności lekarza szkolnego takie czynności, które zaspakajają szereg specjalnych potrzeb życia szkolnego.

Bardzo ważny jest przegląd grupowy kandydatów przed egzaminem wstępnym. Przy tym przeglądzie obowiązuje skrócone badanie indywidualne. Stwierdzamy stan jamy ustnej, skóry, płuc, serca i innych narządów w miarę potrzeby, poddając je mniej lub więcej dokładnemu badaniu.

Celem tego przeglądu jest:

a) niedopuszczenie do szkoły uczniów,
   — dotkniętych chorobą zakaźną skóry, płuc, oczu, niektórymi chorobami nerwowymi itp.
   — upośledzonych i niedorozwiniętych fizycznie, lub bardzo wyraźnymi cechami upośledzenia umysłowego,
   — obarczonych chorobą przewlekłą, uniemożliwiającą pracę szkolną,

b) niedopuszczenie kandydatów do szkół zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli z przyczyn, dyskwalifikujących kandydata do danej szkoły, zgodnie z przepisami o przyjęciach do szkół zawodowych.

UWAGA: Wskazane jest, aby w razie niedopuszczenia kandydata z powyższych powodów do szkoły, lekarz szkolny udzielił w miarę możności rodzicom lub opiekunom rady co do dalszego kształcenia.

c) udzielenie komisji egzaminacyjnej wskazówek o stanie zdrowia kandydatów, dopuszczonych przez lekarza do egzaminu.

Inne przeglądy grupowe tyczą się już uczniów szkoły. Wprawdzie dane, zawarte w karcie indywidualnej, są dostateczną podstawą do wydania orzeczenia o kwalifikacji ucznia, mimo to lekarz szkolny nie powinien wydać orzeczenia bez dodatkowego obejrzenia ucznia.

Rozsadzenie uczniów na początku roku szkolnego na podstawie badania wstępnego (grupowego) lub indywidualnego — wzrok, słuch, wzrost — należy wykonać ze względów organizacyjnych w osobnych godzinach.

Przeglądy grupowe przed bardziej uciążliwymi zawodami, wycieczkami i wyjazdem na osiedle, obóz, kolonie, powinny być każdorazowo bezwzględnie przeprowadzone. W zarządzeniach swoich nie może dyrektor szkoły tej zasady pominąć i obowiązany jest przestrzegać, aby przepis ten był wykonywany i opinia lekarza uwzględniona.

Lekarz szkolny wpisuje wyniki przeglądów grupowych na listach przedłożonych przez dyrekcję szkoły. Aby jednak orzeczenia i badania, przeprowadzone w przeglądach grupowych, stwierdzone wady i szczególne cechy świeżo zaobserwowane nie były dla opieki lekarskiej i dalszej obserwacji rozwoju fizycznego stracone, pożądane jest wpisywanie wyników przeglądów grupowych do karty indywidualnej lub listy klasowej.

Do § 9:

Przeglądy doraźne są czynnością o charakterze wybitnie zapobiegawczym. Badanie indywidualne, jak i przeglądy grupowe i badania w czasie czynności ambulatoryjnych nie dają pewnej rękojmi, że wszystkim wadom i niedomaganiom będzie można zapobiec przez wczesne ujawnienie. Dla usprawnienia więc kontroli zapobiegawczej, zwłaszcza po powrocie uczniów po okresie wakacyjnynm do szkoły, konieczne jest dokonanie przeglądu doraźnego w zakresie podanym w instrukcji.

Przegląd doraźny stosownie do celu, jaki chcemy osiągnąć, wymaga zbadania uczniów całej szkoły w jak najkrótszym czasie. Konieczne jest więc sprawne zorganizowanie przeglądu przez dyrektora szkoły i pomoc opiekunów klasy, którzy ze względów porządkowych jak i wychowawczych powinni być obecni przy przeglądzie swoich klas. Korzystne jest stwierdzenie wagi i wzrostu w czasie przeglądów doraźnych.

Wyniki przeglądów doraźnych wpisuje lekarz szkolny do kart indywidualnych lub do list klasowych.

Uczniowie, co do których lekarz szkolny ma pewne podejrzenie, podlegają obserwacji i badaniu poza kolejnością.

B. Zakres czynności ambulatoryjnych jest już w instrukcji zarysowany. Lekarz szkolny nie może na rzecz innych czynności ograniczyć swojej pracy ambulatoryjnej. Każdy uczeń zgłaszający się w godzinach ambulatoryjnych musi być przyjęty i zbadany. Z drugiej strony jednak nadużywanie i zgłaszanie się uczniów bez przyczyny, symulacja chorób, zwłaszcza dla zwolnień z gimnastyki lub p. w., powinna być ostro zwalczana, jako zjawisko pod względem wychowawczym i ze względu na autorytet lekarza wysoce ujemne. Wszelka pobłażliwość lekarza szkolnego w tym względzie lub też liberalizm w udzielaniu zwolnień są absolutnie niedopuszczalne. Lekarz szkolny udziela uczniom ambulatoryjnej porady przed wszystkimi innymi czynnościami, o ile to możliwe na początku swojego codziennego urzędowania. Przyjęcia ambulatoryjne winny się rozpocząć przed rozpoczęciem godziny lekcyjnej (w czasie przerwy). Po rozpoczęciu godziny lekcyjnej uczeń może się zgłosić do ambulatoryjnej porady tylko w nagłych wypadkach. Lekarz szkolny udziela w zasadzie uczniom pomocy lekarskiej tylko w wypadkach

nagłego zachorowania lub urazu. Stałe opatrywanie i leczenie ran i owrzodzeń, leczenie przewlekłych schorzeń narządów wewnętrznych, jak leczenie według specjalności do obowiązku lekarza szkolnego nie należy. W wypadkach niezamożności i braku pomocy lekarskiej skierowuje lekarz szkolny chorego ucznia do poradni leczniczych społecznych, roztaczając sam stałą opiekę lekarską w szkole i w domu tylko w wypadkach, w których uzna swoją pomoc lekarską za konieczną.

O każdej chorobie ucznia, trwającej dłużej niż 3 dni, obowiązana jest opieka domowa zawiadomić szkołę (pożądane jest świadectwo lekarza domowego) dla ustalenia terminu odosobnienia w razie choroby zakaźnej.

Niezbędne jest ścisłe stosowanie się lekarza szkolnego do przepisów zapobiegawczych przeciw szerzeniu się chorób zakaźnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, z dnia 15. III. 1918 r. poz. 10 ze zmianami co do terminów w okólniku Nr 45 z dnia 11. III. 1932 r. (I. WF-838/32 — Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 1, poz. 8).

Lekarz szkolny posiada w swoim gabinecie apteczkę podręczną, która powinna być stale uzupełniana, aby mogła w każdej chwili służyć potrzebom doraźnej pomocy w szkole.

Ze względu na autorytatywny charakter orzeczeń, wydawanych przez lekarza szkolnego jak i powagę decyzji powinna być forma zewnętrzna wydawanych zwolnień, usprawiedliwień i innych zarządzeń należycie zachowana. Rejestracja czynności ambulatoryjnych powinna być tak ze względów statystycznych jak i racjonalnej organizacji pracy lekarza szkolnego jak najdokładniej wykonywana. Pożądane jest wpisywanie każdej wizyty ucznia, zgłaszającego się do lekarza szkolnego, w karcie indywidualnej w rubryce „stan bieżący". Dla zwolnień i usprawiedliwień służą odpowiednie numerowane bloki.

O ważniejszych niedomaganiach, stwierdzonych podczas badania indywidualnego, przeglądów grupowych, doraźnych i czynności ambulatoryjnych, winien lekarz szkolny zawiadomić opiekuna klasowego i opiekę domową, w wypadkach zaś, w których będzie uważał to za wskazane, pomóc swoją radą, a w razie zaniedbania przypomnieć o swoim poleceniu.

W miarę potrzeby informuje lekarz szkolny dyrektora szkoły (radę pedagogiczną) o dokonywanych w ciągu roku szkolnego badaniach, już to o pojedyńczych ważniejszych wypadkach lub ogólnie o uwagach i spostrzeżeniach, stwierdzonych w czasie badań.

C. Czynności higieniczno-wychowawcze.

Czystość ciała i odzieży należy do obowiązków ucznia tak, jak nauka i należyte zachowanie się. Lekarz szkolny ma więc nie tylko za zadanie przekonywać uczniów o potrzebie czystości osobistej, co jest objęte planem pracy higieniczno-wychowawczej, ale także wymagać, aby uczeń spełnił swoje obowiązki w dziedzinie higieny osobistej. Uczeń bardziej zaniedbany i niechlujny lub zawszony powinien być odesłany do domu z wyjaśnieniem na piśmie.

Lekarz szkolny powinien wykorzystać każdą sposobność, aby skłonić ucznia do przestrzegania obowiązków higieny codziennego życia. W szkole lekarz szkolny poucza w miarę możności szczególnie o potrzebie mycia rąk, zwłaszcza przed śniadaniem i po wyjściu z ustępu i przypomina uczniowi potrzebę zachowania wszelkich zasad higienicznych, tyczących osobistej czystości nie tylko w szkole ale i w domu.

Dyrektor szkoły i grono nauczycielskie, nawiązując do zasad kultury higienicznej życia codziennego — kąpiel co-tygodniowa, mycie ciała codzienne, czyszczenie wieczorne zębów, częste mycie rąk, wyczesywanie codzienne włosów, zwłaszcza u dziewczynek, schludność bielizny i odzieży wierzchniej — współdziałają z lekarzem szkolnym w opiece nad higieną osobniczą młodzieży. Żywe i stałe obcowanie grona nauczycielskiego z młodzieżą ułatwia znacznie należyte oddziaływanie szkoły i lekarza szkolnego na higienę osobistą.

Szczególną opiekę powinien lekarz szkolny roztoczyć nad wychowaniem fizycznym młodzieży.

Koniecznym warunkiem racjonalnego wychowania fizycznego jest:

1. Czystość i należyte przewietrzanie sal gimnastycznych,
2. Odpowiednie warunki terenowe boisk i placów dla gier i zabaw,
3. Odpowiednia ciepłota powietrza i wody (pływanie),
4. Należyty stan urządzeń gimnastycznych i ubiorów ćwiczebnych młodzieży oraz sposób przynoszenia i przechowywania ubiorów ćwiczebnych.

Obowiązkiem lekarza szkolnego jest stałe podkreślanie konieczności przestrzegania powyższych warunków wobec dyrekcji szkoły oraz nauczyciela wychowania fizycznego.

Lekarz szkolny powinien również wpływać na jak najczęstsze i najlepsze wykorzystanie dni pogodnych dla prowadzenia ćwiczeń ruchowych na wolnym powietrzu.

W dziedzinie właściwej pracy nad wychowaniem fizycznym młodzieży powinien lekarz szkolny zająć wyraźne i jak najaktywniejsze stanowisko z następujących zasadniczych przyczyn. Wychowanie fizyczne:

1. ma ogromny wpływ na prawidłowy rozwój i na zdrowie ucznia,
2. jest czynnikiem wyrównawczym dla szkodliwości, wynikających z postawy siedzącej przy pracy szkolnej, pracy w warsztatach i z niedomagań codziennego życia,
3. wymaga opieki lekarskiej ze względu na niebezpieczeństwa, jakie mogą kryć w sobie dla zdrowia młodzieży, ćwiczenia cielesne i sporty.

Już ocena zdrowia i rozwoju fizycznego, skreślona w badaniu indywidualnym, miała za zadanie uwzględnienie indywidualizacji w wychowaniu fizycznym. Zasadę tą powinien mieć lekarz szkolny w swej pracy codziennej stale na uwadze. Lekarz szkolny, odwiedzając godziny ćwiczeń ruchowych i sportu, zwraca szczególnie uwagę na

wady postawy,
stopień dokładności i koordynacji ruchów,
lęk i bojażliwość,
stopień zmęczenia (tętno, oddech, ogólny wygląd itd.) i szereg innych objawów, aby na tej podstawie i na podstawie badania indywidualnego ocenić wspólnie z wychowawcą fizycznym sprawność i wydolność fizyczną ucznia.

Reakcję na wysiłek bada lekarz szkolny i sprawdza, niezależnie od badania indywidualnego na miejscu w sali gimnastycznej lub na boisku, bezpośrednio przed, po, lub w czasie ćwiczeń. Tyczy się to szczególnie uczniów u których badanie indywidualne wykazuje odchylenia w zdrowiu lub pewne braki fizyczne i budzi zastrzeżenia.

Zawody szkolne i międzyszkolne łącznie z P. O. S., biegi krótko i długodystansowe, biegi narciarskie, łyżwiarskie, kolarskie i inne formy ruchu, wymagające większego wysiłku, powinny być poddane starannej kontroli lekarskiej. Selekcja zawodników powinna być jak najdokładniej przeprowadzona, ocena ostrożna i surowa, nie licząca się z możliwością unicestwienia zawodów. Pożądana jest obecność lekarza szkolnego w czasie zawodów.

Działalność lekarza szkolnego w opiece nad wychowaniem fizycznym nie da przy najlepszej jego woli dobrych wyników, jeżeli nie będzie równoległej i zgodnej współpracy nauczyciela wychowania fizycznego w duchu wspomnianych zasad. Dlatego, jak lekarz szkolny powinien znać zasady wychowaniaa fizycznego, metody ćwiczeń, wzory lekcyjne i ich osnowy i różne rodzaje gier i zabaw i sportów, tak obowiązkiem nauczyciela wychowania fizycznego jest korzystać z uwag lekarza szkolnego i starać się je zastosować w swej pracy.

Zadania swego lekarz szkolny jednak w całości nie spełni, jeżeli ograniczy się w wychowaniu fizycznym tylko do opieki lekarsko-higienicznej w ścisłym tego słowa znaczeniu. Lekarz szkolny w żywej współpracy z nauczycielem wychowania fizycznego powinien się starać o zainteresowanie młodzieży ćwiczeniami ruchowymi i sportem, o czym już wspomina instrukcja. W całej swej działalności lekarz szkolny stawia na pierwszym miejscu zasadę zachowania umiaru w ćwiczeniach ruchowych i sporcie. Uczeń bowiem powinien wiedzieć, że przestrzeganie tej zasady jest nie tylko istotną korzyścią dla zdrowia, ale i koniecznym warunkiem dla osiągnięcia prawidłowego rozwoju fizycznego. Należy przy tym zawsze podkreślać, że tylko drogą tej zasady może uczeń w przyszłości osiągnąć dobre wyniki w sporcie. Uświadomienie ucznia w tym kierunku i przekonanie go o słuszności tych zasad jest ważnym zadaniem lekarza szkolnego.

Do § 14:

Warunki i sposób pracy umysłowej ucznia w szkole i w domu są z punktu widzenia higieny jednym z najtrudniejszych zagadnień, jakie lekarz szkolny musi na terenie szkolnym rozwiązać. Dlatego w żadnym wypadku powodzenie pracy lekarza szkolnego nie zależy w tak dużym stopniu od współpracy z gronem naauczycielskim, jak w opiece nad pracą umysłową ucznia.

Przemęczenie pamięciowe młodzieży, znużenie, monotonia pracy umysłowej nie ujawnia się tak wyraźnie, jak przemęczenie po pracy fizycznej. Praca fizyczna reguluje wypoczynki prawie automatycznie, widocznym zmęczeniem. Praca umysłowa jest pozbawiona tego uchwytnego regulatora. Stąd wypływa potrzeba czułej opieki lekarskiej nad metodami pracy umysłowej, nad jej rozpiętością. Regulator dla dynamiki umysłowej na terenie szkolnym, zwłaszcza w masowym nauczaniu, w postaci lekarza szkolnego, jest konieczny. Dlatego powinien dyrektor szkoły i grono nauczycielskie w zgodnej współpracy, ułatwić lekarzowi szkolnemu wykonanie w miarę możności czynności, wyszczególnionych w instrukcji.

Dyrektor szkoły i grono nauczycielskie w zrozumieniu intencji lekarza szkolnego umożliwiają lekarzowi szkolnemu obserwowanie warunków i sposobu pracy uczniów w szkole i ich cech indywidualnych, związanych ściśle z pracą umysłową. Lekarz szkolny stara się zorjentować również i w pracy pozaszkolnej ucznia, a w szczególnych wypadkach stwierdzić naocznie warunki i sposób pracy ucznia w domu rodzinnym. Uwzględniając żądania szkoły i obowiązki ucznia z jednej strony, nie zapominając z drugiej strony o indywidualnych cechach ucznia i wpływie środowiska stara się lekarz szkolny złagodzić, już to usunąć lub wyjaśnić tarcia czy też trudności i przeszkody, jakie uczeń spotyka na swej drodze. Jaskrawe wypadki trudności w nauce, wywołane niedorozwojem, chorobą, czy zaburzeniem psychicznym wymagają ścisłego rozpoznania i wyjaśnienia przyczyny.

Znając dobrze warunki pracy szkolnej i wymagania w nauczaniu, lekarz szkolny inicjuje i popiera zarządzenia do poprawy tych warunków zmierzające.

Niemniejszą uwagę poświęca lekarz szkolny sferze psychicznej ucznia, cechom jego charakteru, sferze uczuciowej i seksualnej.

W obserwacji sfery psychicznej, o której wspomina instrukcja, stara się lekarz szkolny, w wypadku stwierdzonych niedomagań psychicznych ustalić łączność ich z postępowaniem ucznia. W ścisłym porozumieniu z opiekunem klasy ustala lekarz szkolny, przez zróżnicowanie osobowości ucznia i jego otoczenia, przyczynę niedomagań psychicznych i stara się je usunąć przez odpowiednią zmianę warunków pracy i życia ucznia.

Zwracając uwagę na życie seksualne młodzieży, winien lekarz szkolny zająć wobec tego za-

gadnienia stanowisko przyjaźne, ale jasne i konkretne, nie zapominając nigdy o tym, że światła rada lekarza może się w dużej mierze przyczynić do opanowania wczesnego popędu i ochronić młodzież przed szkodliwym wstrząsem psychicznym.

Instrukcja w tej części określa jasno zakres działania lekarza szkolnego. Tu tylko można dodać uwagę, że troska rodziców i szkoły o wychowanie i zdrowie dziecka drogą najwyższej współpracy lekarza szkolnego z rodzicami doznaje znacznego poparcia i wzbogacenia, dzięki dołączeniu do ich prac nowych i cennych wartości. Również nie należy o tym zapominać, że tą drogą wiele niedomagań higieniczno - wychowawczych, daje się łatwiej usunąć.

III. Współpraca z domem, organizacjami rodzicielskimi i społecznymi.

Współpraca z rodzicami w organizowaniu dożywiania szkolnego, osiedli, kolonii i półkolonii szkolnych, współpraca w opiece nad chorą i niezamożną młodzieżą należy do bardzo ważnych prac higieniczno-społecznych na terenie szkoły zwłaszcza, że ten zakres pracy jest najczęściej tym pierwszym ogniwem, które spaja i zbliża dom rodzinny do szkoły.

Zakres pracy higieniczno-wychowawczej, wymieniony w instrukcji ma za zadanie wyrobienie u młodzieży poczucia odpowiedzialności społecznej w stosunku do własnego, jak i społecznego zdrowia. Te społeczne wartości staramy się wydobyć przez wychowanie w takiej atmosferze, w której każde wskazanie higieniczne, każdy obowiązek zdrowotny w stosunku do własnej osoby, jak i do otoczenia stanie się koniecznością niezbędną, nie tylko narzuconą, lecz wypływającą z przekonania i z przyzwyczajenia.

IV. Prace higieniczno-wychowawcze i społeczno-zapobiegawcze.

Wytyczne dla swej działalności i oddziaływania higieniczno-wychowawczego szkoły na młodzież inicjuje lekarz szkolny, opierając się na instrukcji i ustala razem z dyrektorem i opiekunami za pomocą:

1. jak największego i najbardziej racjonalnego korzystania przez młodzież ze wszystkich urządzeń higieniczno-sanitarnych, jakie szkoła posiada (np. wycieraczki do nóg, kosze do papierów, spluwaczki, umywalnie, natryski, ustępy itd.),
2. przestrzeganie regulaminu i techniki sprzątania, ogrzewania, oświetlenia lokalu szkolnego i poszczególnych pomieszczeń,
3. wprowadzenie ulepszeń oraz dążenie do stałej poprawy warunków i urządzeń higieniczno-sanitarnych szkoły,
4. zwracanie uwagi na czystość i schludność osobistą młodzieży przy każdej sposobności,
5. zwracanie uwagi na odpowiedni rozkład dnia pracy i zabiegów higienicznych w życiu codziennym ucznia, tak w domu jak i w internacie, osiedlu szkolnym, na koloniach, urządzanych przez szkołę,
6. współdziałania z organizacjami uczniowskimi, jak np. samorządu ogólnego, klasowego, kółka higienicznego, kółka abstynenckiego, drużyny harcerskiej, Koła Młodzieży Czerwonego Krzyża itp.,
7. racjonalnego stosowania zabiegów, jak zmiana obuwia i stroju ćwiczebnego w czasie ćwiczeń cielesnych, gier i sportów używania natrysków, mycia rąk po ćwiczeniach, przed śniadaniem i po wyjściu z ustępu, stosowania ćwiczeń śródlekcyjnych, rannych 10 minutowych, gier i zabaw, sportów, wycieczek i spożywania śniadań szkolnych,
8. zwalczania używania przez młodzież tytoniu i alkoholu nawet w najmniejszych ilościach,
9. wygłaszania okolicznościowych pogadanek higienicznych w poszczególnych klasach, odczytów, referatów dla pewnych grup młodzieży, na konferencjach rodzicielskich, zebraniach wychowawczych itp.,
10. zwracania uwagi na spełnianie w szkole przez młodzież i służbę wszystkich zabiegów i zarządzeń higieniczno-sanitarnych.

Dla wzmocnienia swojej pracy wychowawczej i oparcia jej na uświadomieniu higienicznym młodzieży opiekuje się lekarz szkolny biblioteką higieniczną, kompletując ją oraz zachęcając młodzież do jak najżywszego korzystania z niej. Poza tym lekarz szkolny prowadzi naukę higieny w wymiarze godzin, ustalonym przez programy poszczególnych typów szkół.

V. Opieka higieniczno - wychowawcza i lekarska w internatach, osiedlach i koloniach szkolnych.

Praca lekarza szkolnego w internacie szkolnym, a także na osiedlu i na koloniach podąża w trzech zasadniczych kierunkach:

1. Dozór sanitarny nad urządzeniami i pomieszczeniem internatu (patrz p. I.).
2. Opieka higieniczno-lekarska nad wychowankami internatu oraz kontrola stanu zdrowia osób zatrudnionych w internacie,
3. Oddziaływanie wychowawcze, mające na celu wyrobienie racjonalnej i czujnej postawy wychowanków w stosunku do wymagań higieny.

Poza obowiązkami, wymienionymi w instrukcji, jest długi szereg potrzeb internatu i młodzieży, które samo życie wysuwa, a które nie dadzą się ująć żadnym regulaminem. Lekarz szkolny winien w opiece swojej sięgnąć jak najdalej, poznać tryb życia wychowanków w gromadzie, jak i każdego z osobna, wniknąć w porozumieniu z wychowawcą w jej potrzeby materialne i moralne. Lekarz szkolny obserwując całokształt życia internatu winien zwrócić szczególną uwagę na natężenie pracy umysłowej i przemęczenie, wpłynąć na poprawę warunków pracy i odpoczynku i na usuwanie szkodliwych czynników, wytworzonych przez współżycie młodzieży w licznej gromadzie. Nie mniejszą uwagę winien lekarz szkolny poświęcić

pracy ręcznej, ćwiczeniom fizycznym, warunkom snu, zmniejszeniu hałasu w sypialniach i uczelniach, przedłużenia godzin snu i rekreacji, zgodnie z wymaganiami higieny, regularności i jakości odżywiania, higieny osobistej, zaspokojenia potrzeby rozrywek umysłowych itp. Szczególną uwagę powinien lekarz szkolny zwrócić na kuchnię i spiżarnię, czystość pościeli i przyborów toaletowych.

Przed przyjęciem do internatu uczeń powinien być zbadany przez lekarza szkolnego.

Wartość i znaczenie pracy lekarza szkolnego w internacie zależy od ścisłej koordynacji jego pracy z czynnościami wychowawców i jednolitego kierunku wychowawczego obu tych czynników według zasad, omówionych w poprzednich rozdziałach.

Uczniowie internatu mogą korzystać z pomocy lekarskiej lekarza szkolnego. W tym celu udziela lekarz szkolny uczniom internatu porady ambulatoryjnej w oznaczonej godzinie, co najmniej dwa razy w tygodniu. Pod opiekę innego lekarza oddaje lekarz szkolny ucznia internatu tylko w wypadkach, wymagających leczenia specjalistycznego lub na życzenie rodziców.

W wypadku obłożnej choroby umieszcza lekarz szkolny ucznia internatu w infirmerii. Wezwanie innego lekarza jest dopuszczalne tylko za wiedzą lekarza szkolnego, w razie potrzeby porady specjalistycznej, konsyliarnej lub na życzenie rodziców.

W razie wypadku choroby zakaźnej, wymagającej ścisłej izolacji, choroby przewlekłej, trwającej dłużej jak dwa tygodnie lub choroby o ciężkim przebiegu zagrażającej życiu, odsyła lekarz szkolny chorego ucznia do najbliższego szpitala względnie do domu rodziców.

Powyższe wskazówki, odnoszące się do obowiązku lekarza szkolnego w internacie, dotyczą również obowiązków jego w osiedlu, na kolonii, w obozie, urządzanym przez szkołę, z uwzględnieniem ich właściwości organizacyjnych, terenowych, odróżniających rozmaitego typu osiedla, kolonie, obozy od internatów.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

190.

ZARZĄDZENIE
Wojewody Śląskiego

z dnia 9 sierpnia 1938 r.

w sprawie komasacji Publicznej Szkoły Powszechnej z niemieckim językiem nauczania nr 27 ze szkołami nr 9 i 11 w Katowicach.

Zgodnie z uchwałą Deputacji Szkolnej w Katowicach, powziętą na posiedzeniu w dniu 5 lipca 1938 r. zarządzam połączenie z dniem 1 września 1938 r. Publicznej Szkoły Powszechnej z niemieckim językiem nauczania nr 27 w Katowicach III (Załężu) ze szkołami powszechnymi z niemieckim językiem nauczania nr 9 i 11 w Katowicach, przy ul. Stawowej.

Wojewoda:
w z.
(—) **Dr Saloni**
Wicewojewoda.

191.

OKÓLNIK Nr 31

z dnia 23 czerwca 1938 r. (BP-6560/38)

o wprowadzeniu Polskich Norm Urzędowych.

Okólnik Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. Nr 40-8/12 podaję do wiadomości i stosowania.

Druki „Polskie Normy Urzędowe“ są do nabycia w P. A. T-nej.

Dyrektor Biura Personalnego:
W. Przybyłowicz.

PREZES RADY MINISTRÓW
Nr 40-8/12
Wprowadzenie Polskich
Norm Urzędowych.

Warszawa, dnia 10 marca 1938 r.

Okólnik Nr 9.

Do
wszystkich Panów Ministrów
w miejscu.

Zatwierdzam do użytku służbowego władz, urzędów i instytucji państwowych następujące „Polskie Normy Urzędowe“.

PNU—029 — Klej biurowy,
PNU—030 — Lak pieczęciowy,
PNU—031 — Papier kartonowy statystyczny.

Termin wprowadzenia w życie i stosowania norm ustalam na dzień 1 stycznia 1939 r.

Prezes Rady Ministrów:
(—) **Sławoj Składkowski.**

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
Warszawa.

192.

OKÓLNIK Nr 34

z dnia 4 lipca 1938 r. (II-S-4173/38).

w sprawie organizacji i programu audycyj muzycznych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących.

Zmieniając częściowo treść okólnika Nr 103 z dnia 9 października 1936 r. (II. S-7215/36) i Nr 76 z dnia 21 lipca 1937 r. (II-S-5659/37) w sprawie organizacji audycyj muzycznych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących ustalam nowy program audycyj na okres czteroletni dla gimnazjów i dwuletni dla liceów.

PROGRAM AUDYCJI MUZYCZNYCH.

I. Gimnazjum okres 4-o letni.

Rok A. 1938/39 SYLWETKI WIELKICH KOMPOZYTORÓW NA TLE EPOKI

1. Moniuszko
2. Schubert i Schumann
3. Chopin (Polonez, Mazurki, Walce)
4. Beethoven
5. Mozart
6. Chopin (Ballada, Kołysanka, Etiudy)
7. Bach i Haendel
8. Chopin (Scherzo, Preludia, Nokturny)

Rok B. 1939/40 RODZAJE MUZYKI (jej charakter, przeznaczenie, środki wykonawcze).

1. Ludowa
2. Taneczna
3. Operowa
4. Chóralna
5. Solowa
6. Religijna
7. Kameralna
8. Symfoniczna.

Rok C. 1940/41 MUZYKA RÓŻNYCH NARODÓW.

1. Polska przed „Młodą Polską“
2. Niemiecka
3. Włoska
4. Francuska
5. Skandynawska i Węgierska
6. Rosyjska
7. Hiszpańska i Czeska
8. Polska po „Młodej Polsce“.

Rok D. 1941/42 PRZEGLĄD HISTORYCZNY MUZYKI Główne epoki muzyczne od czasów dzisiejszych do XVI w.

1. XX wiek
2. Wagner i weryzm
3. 2-ga połowa XIX w.
4. Moniuszko, Zarębski, Wieniawski
5. Chopin
6. Romantycy (1-sza połowa XIX w.)
7. Klasycy Wiedeńscy (koniec XVIII i początek XIX w.)
8. Dawni klasycy (koniec XVII i 1-sza połowa XVIII w.)

II. Liceum okres 2-letni.

Rok A. 1938/39 PROBLEMY, FORMY I TREŚCI W MUZYCE.

1. Homofonia i polifonia
2. Pierwiastki narodowe w muzyce
3. Muzyka religijna i świecka
4. Muzyka programowa i absolutna.
5. Klasycyzm i romantyzm
6. Postęp w szukaniu nowych środków wypowiedzenia się muzycznego
7. Muzyka „poważna“ i „lekka“
8. Muzyka „żywa“ i „mechaniczna“

Rok B. 1939/40 FORMY MUZYCZNE I ICH ROZWÓJ

1. Pieśń (zwrotkowa i deklamacyjna, forma pieśni w muzyce instrumentalnej)
2. Suita, sonata, koncert w epoce przedklasycznej
3. Rondo
4. Wariacje
5. Sonata (koncert, symfonia) — forma klasyczna
6. Formy polifoniczne
7. Fantazja, poemat symfoniczny i inne swobodne formy
8. Opera i oratorium.

W zakresie organizacji obowiązywać będzie nadal instrukcja podana w okólniku Nr 103 z dnia 9 października 1936 r. z tym, że wymieniona w p 5 instrukcji ilość i terminy audycyj radiowych od początku roku szkolnego 1938/39 ulegną zmianom. Audycje radiowe odbywać się będą 4 razy w miesiącu: każdego poniedziałku od godz. 13,30 do 14. Audycje w 1 i 3 tygodniu miesiąca przeznaczone będą dla młodzieży gimnazjalnej a w 2 i 4 tygodniu dla młodzieży licealnej. W zakładach, które nie mogą z jakichkolwiek powodów organizować żadnych lub niektórych audycji muzyki żywej — audycje 1 i 2 są obowiązkowe.

Równocześnie przypominam, że audycje muzyczne objęte są **obowiązkowym** programem nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i skutkiem tego należy je uwzględnić w planie pracy szkolnej.

Minister:
(—) **W. Świętosławski.**

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydz. Ośw. Publ.
Nr O. P. I-40-b/1. Katowice, dnia 4 sierpnia 1938 r.
Dot. organizacji i programu audycyj muzycznych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących.

Dyrekcje Państwowych Szkół Średnich Ogólnokształcących
w województwie śląskim
do wiadomości i wykonania.

Cytowane w zarządzeniu Min. Wyznań Rel. i Ośw. Publ. okólniki zostały ogłoszone w Gazecie Urzędowej Województwa Śląskiego — Dział Administracji Szkolnej: okólnik Nr 103 z 9. X. 1936 r. w Nr 11 z 21. XI. 1936 r. poz. 238 i okólnik Nr 76 z 21. VII. 1937 r. w Nr 8 z 31. VIII. 1937 r. poz. 228.

Za Wojewodę:
(—) Mgr Mieczysław Gajer,
p. o. Kierownika Oddziału I Ogólnego
Referendarz.

193.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydz. Ośw. Publ.
Nr O. P. III 146/4.

Katowice, dnia 22 sierpnia 1938 r.

OKÓLNIK nr 1.
w sprawie repertuaru pieśni dla szkół powszechnych.

Inspektoraty Szkolne i Kierownictwa Szkół Powszechnych
w województwie śląskim

Celem ułatwienia nauczycielowi śpiewu dokonania odpowiedniego doboru pieśni zgodnie z wskazaniami programowymi oraz celem uchronienia go od uczenia pieśni bądź za trudnych, bądź nieodpowiednich Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego podaje poniżej przykładowy repertuar pieśni dla wszystkich klas szkół powszechnych.

Pieśni religijne w zasadzie nie są objęte podanym repertuarem, ponieważ z tekstem tych pieśni zapoznaje dzieci nauczyciel religii (str. 40 prog. nauki religii rz.-kat.); nauczyciel śpiewu znaleźć jednak musi tyle czasu, by przerobić z dziećmi dobrze stronę muzyczną odpowiedniej liczby tych pieśni w porozumieniu z nauczycielem religii.

W klasach, w których wynik nauki śpiewu, wskazany w programie, wymaga przyswojenia co najmniej 15 pieśni, zaleca się wyuczyć wszystkie pieśni, objęte poniższym spisem, natomiast w klasach szkół niżej zorganizowanych, w których wynik nauki śpiewu, obejmuje 8 pieśni, wyuczyć należy pięć lub sześć pieśni spośród wskazanych, a wreszcie w klasach, w których wynik nauki obejmuje 5 lub 6 pieśni — wyuczyć należy cztery lub pięć pieśni z podanego niżej repertuaru.

W wypadkach, gdy zgodnie z programem nauki śpiewu w klasie wyuczyć należy co najmniej 15 pieśni, uzupełnić trzeba załączony wybór repertuarem, czerpanym poza niniejszym spisem ze śpiewników dozwolonych. Ponad to należy go uzupełnić teorią, mogącą zasadniczo znaleźć zastosowanie w każdej lekcji śpiewu.

Pieśni wyuczyć należy jednogłosowo (w klasach wyższych można wg programu stosować opracowania dwu- lub trzygłosowe) z dodaniem drugiej i trzeciej zwrotki w pieśniach więcejzwrotkowych.

Repertuar pieśni dla szkół powszechnych.

(Uwaga: Pieśni ułożono po dziesięć dla ośmiu klas w porządku alfabetycznym, przy czym nazwano je początkowymi słowami pierwszej zwrotki i objaśniono w niektórych wypadkach charakterystycznym tytułem lub nazwiskiem kompozytora, a zawsze wskazaniem wydawnictwa, z którego korzystać należy).

Klasa I.

1. Długie szyny — Pociąg — St. R. cz. II. nr 23.
2. Hej na sanki — T. M. 20 nr 11.
3. Jadą, jadą dzieci drogą — Hł. cz. I. nr 10.
4. Jeszczem ja nie urósł — Masz. cz. IV. nr 18.
5. Kiedy ja urosnę — Pilocik — St. R. cz. I. str. 21.
6. Na bal się zeszły — Ryta Gnus 30 piosenek dziecięcych nakł. autorki, W-wa, cena zł 1,50.
7. Pojechał pieseczek — Nasz. cz. IV. nr 24.
8. Raz, dwa, trzy — żołnierzyki — T. M. Insc. nr 1.
9. Śpij siostrzyczko — Hł. cz. I. nr 32.
10. Trąbią, trąbią — Solf. cz. II. nr 86.

Klasa II.

1. Boże coś Polskę — **Hymn narodowy** — Gaz. Urz. Woj. Śl. 1937 r. nr 7, poz. 195.
2. Janek lejce i bat ma — T. M. 20 nr 4.
3. Minęła nocka — Noskowski nr 30.
4. Od zagrody — Hs. nr 7.
5. Ojciec Antka — Szewc — T. M. 20 nr 9.
6. Pojedziemy na gon — Śl. nr 50.
7. Pójdziemy w pole — Noskowski nr 14.
8. Szumi, szumi morska fala — St. R. cz. I. str. 20.
9. Tur, tur, tur — Auto — St. R. cz. I. str. 20.
10. Uśmiecha się słonko — Piosnka o ułanie — St. R. cz. II. str. 15.

Klasa III.

1. Hu, hu, ha — zła zima — Noskowski nr 1.
2. Idzie niebo — T. M. Insc. nr 4.

3. Jedna dziewczyna mała — Solf. II. nr 100.
4. Jeszcze Polska nie zginęła — **Hymn państwowy** — Dz. Urz. W. O. P. 1927 nr 11, poz. 235.
5. Nasza szkoła — Hs. nr 1.
6. Nasz zajączek — Noskowski — Hł. cz. I. nr 82.
7. Ojcze z niebios — Moniuszko — Hł. cz. I. nr 3.
8. Pod tym naszym okieneczkiem — Śl. nr 36.
9. W dużym garnku — Hs. nr 11.
10. Złoty figlarz — T. M. 16 nr 3.

Klasa IV.

1. Albośmy to jacy tacy — krakowiak — kl. IV. nr 17.
2. Cicho konie nie rżyjcie — Masz. cz. IV. nr 15.
3. Dziś, dziś — Podkóweczki dajcie ognia — mazur — kl. IV. nr 25.
4. Gaiczek zielony — kl. IV. nr 33.
5. Idziemy, gdzie słońce — Nowowiejski — kl. IV. nr 49.
6. Irenka, Madzia — Radio — kl. IV. nr 11.
7. Legiony to — **Pieśń Pierwszej Brygady** — Dz. Urz. Woj. Śl. 1937 r. nr 7, poz. 195.
8. Mój deszczyku — Noskowski nr 39.
9. Wyleciał mi ze krza — Śl. nr 39.
10. Zasiali górale — trojok, taniec śl. — Śl. nr 24.

Klasa V.

1. Cześć polskiej ziemi — kl. V. nr 9.
2. Góral ci ja — kl. V. nr 32.
3. Haniś — kl. V. nr 52.
4. Na nowej górze — kl. V. nr 10.
5. Pocożeś mnie matuleńko — kl. V. nr 15.
6. U prząśniczki — Moniuszko — Hł. cz. II. nr 95.
7. Wolności słońce — Nowowiejski — kl. V. nr 7.
8. Zagrajcie mi mazureczka — kl. V. nr 23.
9. Zajączek, zajączek — drybek, taniec śl. — Śl. nr 25.
10. Żołnierska gra kapela — kl. V. nr 28.

Klasa VI.

1. Ej wolny ja chłopiec — kl. VI. nr 22.
2. Jak górne orły — kl. VI. nr 1.
3. Niechaj wesoło — kl. VI. nr 16.
4. Niemasz to wiary — kl. VI. nr 26.
5. Oj chmielu, chmielu — kl. VI. nr 9.
6. Oj puśćcie nas — kl. VI. nr 19.
7. Oto dziś dzień krwi — kl. VI. nr 17.
8. Wesoł i szczęśliwy — Moniuszko — Hł. cz. II nr 52.
9. Za tą głębią — Noskowski — kl. VI. nr 29.
10. Z poniedziałku na święto — Śl. nr 41.

Klasa VII.

1. A jak ja urosnę — Noskowski nr 27.
2. Bogurodzica — BB. cz. I. nr 1.
3. Czemu nie orzesz — Radomskie — T. M. 10 nr 6.
4. Ej za dworem — Śl. nr 45.
5. Kołem, kołem — Kurpie — T. M. 10 nr 5.
6. Nie lij dyscu — Nowotarskie — T. M. 10 nr 4.
7. Od boru do boru — Nowosądeckie — T. M. 10 nr 9.
8. Oj komu, komu — Lubelskie — T. M. 10 nr 7.
9. Po nocnej rosie — Moniuszko — Hł. cz. II. nr 66.
10. Stanę się, stanę — Sandomierskie — Solf. cz. II. nr 153.

Klasa VIII.

1. Bóstwo zesłane — Hymn do zgody — Niewiadomski — St. Śp. Śl.
2. Cichy wieczór — Noskowski nr 26.
3. Cztery konie — Reg. cz. I. nr 11.
4. Dopóki orzem — Hymn do morza — Kazuro — St. Śp. Śl.
5. Ej dziewczyno — Maki — Niewiadomski — St. Śp. Śl.
6. Nie damy Śląska — Maszyński — St. Śp. Śl.
7. Oj siadaj, siadaj — Śl. nr 18.
8. O polski kraju święty — Nowowiejski — Zjednoczona Polska, ukł. 3 gł. księgarnia św. Wojciecha Poznań, cena zł 1,60.
9. Przylecieli sokołowie — Moniuszko — Hł. cz. II. nr 92.
10. Rży mój gniady — Wojak — Szopen — Masz. cz. III. nr 42.

Objaśnienie skrótów.

B. B. — J. Baranowska Borowa — Święto pieśni — cz. I. wyd. 6. Gebethner i Wolff, Warszawa, cena zł 0,60.

Hł. — Hławiczka Karol — Śpiewnik szkolny — cz. I i II. „Kresy“ Cieszyn, cena cz. I. zł 1,25, cz. II. zł 2,60.

Hs. — Hausman Wiktor — Nasz świat — Seyfarth Lwów, cena zł 0,80.

* kl. IV. — Hławiczka Karol i Baranowska Borowa J. — Moja piosenka — Księgarnia Katolicka Katowice, cena zł 1,00.

* kl. V. — Hławiczka K. i Lachman W. — I zanućmy pieśń wesoło — wyd. II. zmienione Gebethner i Wolff, W-wa, cena zł 1,20.

* kl. VI. — Hławiczka K., Rybicki F., Wysocki St. — Leć pieśni w dal — Gebethner i Wolff, W-wa, cena zł 1,40.

Masz. — Maszyński Piotr — Polski śpiewnik szkolny — cz. III i IV., Gebethner i Wolff, W-wa, cena cz. III zł 0,80, cz. IV zł 0,80.

Noskowski — Śpiewnik dla dzieci, muzyka Z. Noskowski, słowa M. Konopnicka. M. Arct, W-wa, cena zł 2,00.

---

*) Śpiewniki dla kl. IV, kl. V i kl. VI są podręcznikami dozwolonymi do użytku w szkole powszechnej i na nich oparto wybór pieśni dla odpowiednich klas.

Reg. — Biblioteczka pieśni regionalnych pod. red. K. Hławiczki, cz. I. Księgarnia Katolicka, Katowice, cena zł 0,70.

Solf. — Hławiczka Karol — Solfeż polski — cz. II. Gebethner i Wolff, W-wa, cena zł 1,25.

St. R. — Stanisław Ignacy Rączka — Śpiewanki szkolne, cz. I i II. Księgarnia Katolicka Katowice — cena cz. I. zł 0,60, cz. II. zł 0,60.

St. Śp. Śl. — do nabycia w pojedyńczych egzemplarzach w cenie à 10 gr., w Stowarzyszeniu Śpiewaków Śląskich, Katowice, Damrota 4.

Śl. — Nigrin Władysław i Prejzner Tadeusz — Śpiewnik śląski (w druku).

T. M. Insc. — Tadeusz Mayzner — Pieśni i inscenizowanie na jeden głos z inscenizacją Jadw. Mierzejewskiej „Nasza Księgarnia" W-wa, cena zł 1,20.

T. M. 10 — Tadeusz Mayzner — Z piosenką — 10 pieśni na trzy głosy. „Nasza Księgarnia", W-wa, cena zł 1,40.

T. M. 16 — Tadeusz Mayzner — Mój śpiewnik — 16 pieśni na jeden głos. Państw. Wydawnictwo Książek Szkolnych , Warszawa, cena zł 0,55.

T. M. 20 — Tadeusz Mayzner — Nasze piosenki — 20 pieśni na jeden głos. „Nasza Księgarnia". W-wa, cena zł 1,40.

Za Wojewodę:
(—) **M. Zawidzki**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego

194.

W sprawie setnej rocznicy urodzin Adama Asnyka.

Dnia 11 września 1938 r. przypada setna rocznica urodzin Adama Asnyka.

Jest rzeczą pożądaną tak w klasach, w których omawia się działalność tego wybitnego poety, jak innych — zapoznać młodzież z twórczością Asnyka, oraz z jego działalnością jako członka Rządu Narodowego w 1863 r.

Dyrekcje szkół według swego uznania zorganizują odpowiednie pogadanki, wykłady połączone z recytacjami utworów poety na godzinach lekcji języka polskiego lub historii w poszczególnych klasach ewentualnie dla większych grup młodzieży łącznie.

Podsekretarz Stanu:
(—) Jerzy Ferek Błeszyński

195.

W sprawie zezwolenia na zwiedzanie przez wycieczki polskie zagranicznych zakładów publicznych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zawiadamia, że wycieczki polskie o charakterze naukowym lub zawodowym w czasie pobytu za granicą objawiają niejednokrotnie chęć zwiedzenia zakładów, które zwiedzać można jedynie na podstawie specjalnego zezwolenia, wyjednanego u odpowiednich władz przez placówkę dyplomatyczną R. P. Wyjednanie takiego zezwolenia wymaga zazwyczaj upływu co najmniej kilku tygodni.

Wszelkie zatem wycieczki, które pragnęłyby w czasie pobytu za granicą zwiedzać zakłady lub instytucje publiczne, winny we własnym interesie już zawczasu starać się o potrzebne zezwolenie za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Dyrektor Biura Personalnego:
(—) **W. Przybyłowicz.**

196.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.
Nr O.P. III-174/1. Katowice, dnia 20 sierp. 1938 r.

Inspektoraty Szkolne
województwa śląskiego

w sprawie rozkładu godzin w szkołach powszechnych z niemieckim językiem nauczania.

W ślad za okólnikiem z dnia 16 maja 1938 r. Nr O. P. III-131/I/14 w sprawie organizacji roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie powszechnym Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego wprowadza począwszy od roku szkolnego 1938/39 do publicznych i prywatnych szkół powszechnych z niemieckim językiem nauczania plany godzin, ustalone przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w rozporządzeniu z dnia 15. XI. 1927 r. (Dz. Urz. W. R. i O. P. z 1927 r. nr 15, poz. 251) uzupełnione zarządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6. VI. 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1928 r. nr 7, poz. 115), okólnikiem z 30. III. 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1933 r. nr 3, poz. 59) i okólnikiem z 10. III. 1934 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1934 r. nr 2, poz. 24).

Ilość godzin religii w części górnośląskiej Województwa pozostaje bez zmiany.

Nowe plany, jak to wynika z poniższych tabel, obowiązują w szkołach wszystkich stopni organizacyjnych, przy czym przestają obowiązywać wszystkie dawniejsze zarządzenia tak dla szkół publicznych jak prywatnych z niemieckim językiem nauczania w sprawie planów godzin.

Za Wojewodę:
(—) **M. Zawidzki,**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego.

Załącznik do Nr O. P. III — 171/1.

Plan godzin w szkołach powszechnych z niemieckim językiem nauczania.

Stopień organizacji szkoły	III stopnia o 7 nauczycielach							III stopnia o 6 nauczycielach							III stopnia o 5 nauczycielach							II stopnia o 4 nauczycielach						II stopnia o 3 nauczycielach						I stopnia o 2 nauczyc.				I stopnia o 1 nauczyc.			
rocznik	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6, 7	1	2	3	4	5	6, 7	1	2	3, 4	5,6,7	1	2	3, 4	5,6,7
klasa	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	IV	V	VI*	VII	I	II	III	IV	V*	VI	I	II	III*	IV	V*	VI	I	II	III	IV	I	II	III	VI
Religia	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		2	2	2	2	2	2
Język polski	—	6	6	6	5	5	5	—	6	6	6	5	5	5	—	6	6	6	4	4	4	—	6	6	6	4	4	—	7/2	6	6	4	4	—	7/2	4	4	—	7/2	5	4
Język niemiecki	16/2	6	6	6	5	4	4	16/2	6	6	5	5	4	4	16/2	6	6	5	4	4	4	16/2	6	6	6	4	4	14/2	7/2	6	6	4	4	10/2	7/2	4	4	14/2	7/2	5	4
Rachunki z geometrią	6/2	4	4	4	4	4	3	6/2	4	4	4	4	4	4	6/2	4	4	4	4	4	4	6/2	4	4	4	4	4	6/2	3	4	4	4	4	6/2	3	3	3	6/2	6/2	3	3
Przyroda	—	—	2	2	2	3	4	—	—	2	2	2	3	3	—	—	2	2	4	4	4	—	—	1	3	4	4	—	—	1	3	4	4	—	—	1	1	—	—	1	
Geografia	—	—	1	2	2	2	4	—	—	1	2	2	2	4	—	—	1	2	3	2	5	—	—	2	2	3	2	—	—	2	2	3	2	—	—	1	2	—	—	1	1
Historia	—	—	—	—	2	2		—	—	—	—	2	2		—	—	—	—	2	3		—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	2	3	—	—	—	2	—	—	—	2
Rysunki	2/2	2	2	2	2	2	2	2/2	2	2	2	2	2		2/2	2	2	2	2	2		2/2	2	2		2		1/2	1	2		2		1/2	1	1	1	1/2		1	
Zajęcia prakt.	2/2	1	2	2	3	3	3	2/2	1	2	2	3	3		2/2	1	2	2	2	2		2/2	1	2		2		1/2	1	2		2		1/2	1	2	2	1/2		1	
Śpiew	2/2	1	1	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	1		2/2	1	1	1	1	1		2/2	1	1		1		1/2	2/2	1		1		1/2	1	1	1	1/2		1/2	
Ćwiczenia cielesne	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2		4/2	4/2	4/2	4/2	4/2	4/2		4/2	4/2	4/2		4/2		1/2	2/2	4/2		4/2		1/2		1	1	1/2		1/2	
Razem godzin uczniów	18	24	28	28	30	30	30	18	24	28	28	30	30	30	18	24	28	28	30	30	30	18	24	28	30	30	30	14	16	28	30	30	30	12	15	20	23	14	14	20	20

*) klasy uczą się razem.

197.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.

Nr OP. I-34/c/3. Katowice, dnia 19 sierpnia 1938.

Inspektoraty Szkolne Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, Dyrekcje zakładów kształcenia nauczycieli oraz Kierownictwa szkół powszechnych i dokształcających zawodowych

w województwie ślaskim

w sprawie radiofonizacji szkół i świetlic szkolnych

Celem skompletowania danych statystycznych dotyczących stanu radiofonizacji szkół i świetlic szkolnych w województwie śląskim, Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego poleca Inspektorom Szkolnym, Dyrekcjom i Kierownictwom szkół nadesłanie dokładnych odpowiedzi na pytania zawarte w podanej poniżej ankiecie.

Dane, odnoszące się do radiofonizacji świetlic należy podać na osobnych arkuszach.

Termin nadesłania odpowiedzi do Wydziału Oświecenia Publicznego 1 października 1938 r.

Kierownictwa szkół powszechnych i dokształcających zawodowych oraz Kierownictwa odnośnych świetlic szkolnych i międzyszkolnych prześlą odpowiedzi ankietowe przez Inspektoraty Szkolne, które dopilnują, aby zarządzenie niniejsze wykonane zostało w terminie przez wszystkie szkoły w obwodzie.

Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz Dyrekcje zakładów kształcenia nauczycieli nadeślą materiał ankietowy wprost do tut. Urzędu.

Inspektoraty Szkolne nadeślą również odpowiedzi ankietowe, dotyczące radiofonizacji samych Inspektoratów Szkolnych.

Za Wojewodę:
(—). **Zawidzki,**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego.

Załącznik do zarządzenia Urzędu Woj. Śląskiego — Wydz. Ośw. Publ. z dnia 19 sierpnia 1938 r. Nr OP. 1-34/c/3.

ANKIETA

w sprawie radiofonizacji szkół i świetlic szkolnych.

1. Nazwa i adres szkoły lub zakładu oraz inspektorat,
2. Typ (stopień) szkoły,
3. W ilu salach odbywa się nauka,
4. Czy szkoła posiada odbiornik radiowy,
   a) ilo lampowy,
   b) sieciowy, czy bateryjny,
   c) typ (firma, wykonanie),
   d) z jakich funduszów i w którym roku zakupiony lub przez kogo ofiarowany?
5. Czy prócz odbiornika radiowego szkoła posiada głośniki dodatkowe w poszczególnych salach (w ilu)?
6. Czy w szkole znajduje się instalacja do nadawania własnych audycji (mikrofon, gramofon z adapterem),
7. Jeśli nie ma odbiornika, czy szkoła zamierza zakupić odbiornik,
   a) jakie fundusze posiada na zakup radioaparatu,
   b) czy może otrzymać subwencję i od kogo?
8. a) Czy z audycji radiowych — prócz młodzieży szkolnej, korzystają również starsi?
   b) czy odbywa się wspólne słuchanie radia przez starszych.
9. Czy audycje radiowe nadawane są w odpowiedniej porze i czy młodzież interesuje się audycjami? (odpowiedź powinna być zwięzła, lecz wyczerpująca).
10. Uwagi na temat radiofonizacji audycyj szkolnych.

m. p. podpis.

198.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.

Nr OP. I-50/88. Katowice, dnia 6 sierpnia 1938 r.

Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, Dyrekcje zakładów kształcenia nauczycieli oraz Kierownictwa szkół powszechnych i dokształcających zawodowych

w województwie śląskim

oraz Dyrekcja Śląskiego Konserwatorium Muzycznego w Katowicach

w sprawie zbiórki w szkołach na budowę gmachu szkoły publicznej we Wrześni.

W celu upamiętnienia 40-lecia sprawy Wrzesińskiej, przypadającego w r. 1941, powstał we Wrześni Komitet Budowy nowej Publicznej Szkoły Powszechnej, która ma być trwałym pomnikiem walki dzieci polskich o język ojczysty.

Aby umożliwić młodzieży wzięcie udziału w powstaniu szkoły, mającej się stać symbolem dzielności dzieci polskich, Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dn. 27 lipca br. Nr II-W-6390/38 zezwolił w drodze wyjątku na przeprowadzenie na ten cel w przyszłym roku szkolnym jednorazowej dobrowolnej zbiórki w szkołach polskich średnich ogólnokształcących i zawodowych w całej Polsce, a w Okręgach Szkolnych Poznańskim i Pomorskim i na terenie Województwa Śląskiego również i w szkołach powszechnych.

Podając powyższe do wiadomości Urząd Wojewódzki zachęca Dyrekcje i Kierownictwa szkół, nauczycielstwo i młodzież szkolną do ofiarności na ten cel.

Zebrane pieniądze należy przekazywać na konto P. K. O. Nr 200 515 „Komitet Budowy Żywego Pomnika Strajku Dzieci Wrzesińskich we Wrześni.“

Za Wojewodę:
(—) Mgr M. Gajer,
p. o. Kierownika Oddziału I. Ogólnego.
Referendarz.

199.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.

Nr O.P. I-21/17. Katowice, dnia 23 sierpnia 1938 r.

Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, Dyrekcje zakładów kształcenia nauczycieli oraz kierownictwa szkół powszechnych i dokształcających zawodowych

w województwie śląskim

w sprawie „V Tygodnia Szkoły Powszechnej“.

W czasie od 2 do 10 października 1938 r. włącznie organizuje Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych „V Tydzień Szkoły Powszechnej“ na terenie całej Rzeczypospolitej.

Znana już szerokim warstwom społeczeństwa śląskiego, a zwłaszcza nauczycielstwu działalność Towarzystwa, polegająca na niesieniu materialnej pomocy szkolnictwu powszechnemu w zakresie budowy szkół oraz zaopatrywania ich w urządzenia szkolne i pomoce naukowe, zasługuje na pełne poparcie, dlatego też Urząd Wojewódzki poleca udzielić komitetom lokalnym „V Tygodnia Szkoły Powszechnej“ możliwie wydatnej pomocy przy organizowaniu tegorocznego „Tygodnia“.

Pomoc ta winna iść w kierunku przysporzenia T-wu funduszów, a przede wszystkim ułatwienia pozyskania, w sferze wpływów szkół, członków dorosłych oraz członków-uczestników spośród młodzieży szkolnej.

Wskazane jest urządzenie w okresie Tygodnia szkolnych lub międzyszkolnych imprez, pogadanek, informacyjnych zebrań rodziców dziatwy szkolnej itp.

W akcji tej należy unikać nawet pozoru przymusu.

Celem osiągnięcia odpowiednich wyników należy nawiązać bezpośredni i ścisły kontakt z Zarządami Komitetów Obwodowych i Kół T-wa oraz Lokalnymi Komitetami Tygodnia, które dostarczą szkołom wszelkich materiałów zbiórkowych i propagandowych. Pomoc, okazywana Towarzystwu ze strony młodzieży powinna być wzmożona w roku bieżącym szczególnie na terenie wszystkich szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, których młodzież powinna się znaleźć wespół z dziatwą szkół powszechnych w szeregach kół uczestników Towarzystwa.

Szczegółowe wytyczne są zawarte w instrukcji Komitetu Okręgowego Towarzystwa w Katowicach, ogłoszonej w nieurzędowej części niniejszego numeru Gazety Urzędowej Województwa Śląskiego — Dział Administracji Szkolnej.

Za Wojewodę:
(—) M. Zawidzki
Naczelnik Wydziału Ośw. Publicznego.

200.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.

Nr O.P. III-131/257. Katowice, dnia 5 sierp. 1938 r.

KOMUNIKAT

o utworzeniu Publicznej Szkoły Powszechnej nr 17 w Katowicach.

Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego zawiadamia, że zarządzeniem z dnia 5 sierpnia 1938 r. Nr O. P. III-131/257 zorganizował Wojewoda Śląski z dniem 1 września 1938 r., zgodnie z uchwałą Deputacji Szkolnej w Katowicach z dnia 5 lipca 1938 r. nową Publiczną Szkołę Powszechną III stopnia nr 17 w Katowicach, przy ul. Katowickiej.

Za Wojewodę:
(—) Mgr M. Gajer,
p. o. Kierownika Oddz. I. Ogólnego
Referendarz.

201.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.

Nr OP. V-214/42. Katowice, 13 czerwca 1938 r.

KOMUNIKAT

o udzieleniu zezwolenia na prowadzenie szkoły kierowców samochodowych.

Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego udzielił Śląskiej Spółce Samochodowej w Katowicach odwołalnego zezwolenia na otwarcie i prowadzenie szkoły pod nazwą Prywatne Kursy dla Kształcenia Kierowców Samochodowych i Motocyklowych Śl. Spółki Samochodowej Sp. z ogr. odp. w Katowicach.

Za Wojewodę:
(—) M. Zawidzki,
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego

202.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.

Nr O.P. I-59/40. Katowice, dnia 6 sierpnia 1938 r.

KOMUNIKAT

o wycieczkach szkolnych do Warszawy.

W ciągu całego roku szkolnego zjeżdżaią do Warszawy bardzo licznie wycieczki młodzieży szkolnej z całego kraju.

Ponieważ ilość miejsc w schroniskach szkolnych warszawskich jest szczupła, Urząd Woje-

wódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego przypomina organizatorom obowiązek zapewnienia kwater dla uczestników wycieczek szkolnych przed wyjazdem do Warszawy.

Równocześnie Urząd tut. zauważa, że każda wycieczka młodzieży szkolnej winna mieć przygotowany szczegółowy program zwiedzań, z uwzględnieniem wolnego czasu na odpoczynek.

Zwiedzania powinny się odbywać w grupach małych, pod kierunkiem odpowiednich przewodników, znających dokładnie teren i umiejących wskazać rzeczy najważniejsze i godne widzenia.

203.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.
Nr O.P. II-93/P/5.

Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego ogłasza

KONKURS

na następujące stanowiska **kierowników** 2-klasowych koedukacyjnych Publicznych Szkół Powszechnych stopnia I. w powiecie lublinieckim:

1) w Piasku,
2) w Łagiewnikach Wielkich,
3) w Kuczowie,
4) w Zielonej,
5) w Kamieńskich Młynach.

Mieszkanie służbowe w każdej szkole.

Podania należycie poparte dokumentami należy wnosić drogą służbową do Inspektoratu Szkolnego w Lublińcu w terminie 8-tygodniowym od daty niniejszego numeru Gazety Urzędowej województwa śląskiego.

Za Wojewodę:
(—) **Mgr M. Gajer,**
p. o. Kierownika Oddz. I. Ogólnego
Referendarz.

204.

RUCH SŁUŻBOWY

w szkołach w województwie śląskim

za miesiąc lipiec 1938 r.

Mianowania:

Wojewoda Śląski mianował:

a) w szkolnictwie powszechnym:

1. Lipowczyka Jana, kierownikiem Publ. Szkoły Powszechnej w Kłodnicy, z dniem 1. VII. 1938 r.
2. Pajora Zygmunta, kierownikiem Publ. Szkoły Powszechnej Specjalnej nr 12 w Siemianowicach Śl., z dniem 1. VII. 1938 r.

b) w szkolnictwie zawodowym:

1. Inż. Dr Bloka Tadeusza, nauczycielem Państw. Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie, z dniem 1. VII. 1938 r.

Inspektor Szkolny mianował:

1. Ks. Przewodnika Roberta, nauczycielem Publ. Szkoły Powsz. nr 1 w Cieszynie, z dniem 1. VII. 1938 r.

Przeniesienia:

Wojewoda Śląski przeniósł na własną prośbę:

a) w szkolnictwie powszechnym:

1. Mokryszównę Helenę, nauczycielkę Publ. Szkoły Powszechnej w Mokrem do Publ. Szkoły Powszechnej nr 3 w Nowej Wsi, z dniem 1. VII. 1938 r.,
2. Źródłowskiego Mariana, nauczyciela Publ. Szkoły Powszechnej nr 3 w Nowej Wsi do Publ. Szkoły Powszechnej w Mokrem, z dniem 1. VII. 1938 r.
3. Staniendę Amanda, kierownika Publ. Szkoły Powszechnej w Zamysłowie, na stanowisko nauczyciela do Publ. Szkoły Powszechnej nr 2 w Rybniku z dniem 1. VII. 1938 r.

b) w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym:

1. Ciałonia Wilhelma, nauczyciela Państwowego Gimnazjum Żeńskiego w Tarnowskich Górach z dniem 1. VII. 1938 r.

Zwolnienia:

Wojewoda Śląski przeniósł w stan spoczynku:

1. Czakona Ludwika, kierownika Publ. Szkoły Powszechnej w Górkach Wielkich, z z dniem 31. VII. 1938 r.,
2. Mierzwińskiego Wacława, nauczyciela Publ. Szkoły Powszechnej w Moszczenicy, z dniem 31. VII. 1938 r.,
3. Wechslera Wilhelma, nauczyciela Publ. Szkoły Powszechnej nr 3 w Cieszynie, z dniem 31. VII. 1938 r.,

Inspektorat Szkolny zwolnił ze służby:

1. Hoinkesównę Elfrydę, nauczycielkę Publ. Szkoły Powszechnej nr 2 w Lipinach Śl., z dniem 31. VII. 1938 r.,

Zmarli:

1. Bathelt Paweł, nauczyciel p. o. kierownika Publ. Szkoły Powszechnej w Bielsku Starym, w dniu 1. VII. 1938 r..
2. Pustelniakówna Stefania, nauczycielka Publ. Szkoły Powszechnej nr 1 w Nowym Bytomiu, w dniu 22. VII. 1938 r.

Uzupełnienia:

1. Gawron Stanisław, nauczyciel Publ. Szkoły Powszechnej nr 1 w Lublińcu zrezygnował ze służby z dniem 31. V. 1938 r.

205.

KOMUNIKAT

o wydawnictwie pt.: Rydzyna. Gimnazjum im. Sułkowskich.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwraca uwagę Dyrektorów i Nauczycieli gimnazjów i liceów na wydawnictwo pt.:

Rydzyna. Gimnazjum im. Sułkowskich 1928—1936). Opracował T. Łopuszański. Rydzyna. 1937. (Nr II Pr-16522/38).

206.

KOMUNIKAT

o wydawnictwie pt.: Królikowski J. Jak jeździć i chodzić po drogach.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwraca uwagę Dyrektorów i Nauczycieli szkół wszystkich typów na wydawnictwo pt.:

Królikowski J. Jak jeździć i chodzić po drogach. Biblioteczka Ligi Drogowej. Wydawnictwo Ligi Drogowej. Warszawa, 1938. (Nr II Pr-16513/38).

207.

KOMUNIKAT O WYDAWNICTWACH

Wykazy poniższe obejmują podręczniki i książki pomocnicze o charakterze zastępczym w stosunku do podręczników, dozwolone po dniu 1 lutego r. b. do użytku w szkołach powszechnych i gimnazjach ogólnokształcących, i stanowią uzupełnienia osobnych wydawnictw pt.:

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Spis podręczników szkolnych dozwolonych do użytku w szkole powszechnej według stanu z dnia 1 lutego 1938. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie. 1938.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Spis podręczników szkolnych dozwolonych do użytku w gimnazjum ogólnokształcącym według stanu z dnia 1 lutego 1938. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie. 1938.

Dodatkowy wykaz podręczników szkolnych dozwolonych po dniu 1 lutego 1938 roku do użytku w szkole powszechnej.

I.

Podręczniki dla klas I i II

szkół powszechnych stopnia pierwszego, drugiego i trzeciego

dla klas III, IV iV

szkół powszechnych stopnia drugiego i trzeciego

oraz dla klas VI i VII

szkół powszechnych stopnia trzeciego.

Religia rzymsko-katolicka.

KLASA II.

Książki pomocnicze.

Białowąs M. Ks. Pan Jezus wśród dziatek. Książka pomocnicza do nauki religii rzymsko-katolickiej dla uczniów II klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo Księgarni K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938. Cena zł 1,—.

Boczar J. Ks. Hausner A. Ks. Wójcik F. Ks. Dzieje Biblijne. Książka pomocnicza do nauki religii dla II klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,—.

Cyrek Ks. J. Katechizm polskiego dziecka. Książka pomocnicza do nauki religii w klasie drugiej szkół powszechnych. Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy. Kraków. 1938. Cena zł 1,00.

KLASA III.

Białowąs M. Ks. i Dajczak J. Ks. Pan Jezus wśród dzieci. Podręcznik do nauki religii katolickiej w III klasie szkół powszechnych. Ilustrował K. Rutkowski. Wydawn. Księgarni K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938. Cena zł 1,—.[1]).

KLASA V.

Bielawski Z. Ks. Objawienie Boże. Część I. Podręcznik do nauki religii rzymskokatolickiej dla V klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo Tow. „Biblioteka Religijna". Lwów. 1938. Cena zł 1,30.

Baranowski Z. Ks. i Kowalski S. Ks. Życie religijne. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej. Kl. V. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań—Warszawa—Wilno—Lublin. 1938. Cena zł 1,30.

Język polski.

KLASA I.

Elementarz.

Dla szkół miejskich.

Tync S., Gołąbek J. i Duszyńska J. Elementarz dla I klasy szkół powszechnych miejskich. Wydawnictwo Książnicy - Atlasu. Lwów — Warszawa. 1938. Cena zł 0,60.

KLASA II.

Ćwiczenia ortograficzne.

Książka pomocnicza.

Szober S., Niewiadomska C., Bogucka C. Nauka pisowni dla kl. II. Wydawnictwo Księgarni Gebethnera i Wolffa. Warszawa. 1938. Cena zł 0,60.

KLASA III.

Czytanki.

Dla szkół wiejskich.

Grotowska H., Gutry M., Klingerowa Z. Czytanka dla III klasy szkół powszechnych wiejskich 3 i 2 stopnia. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów, 1938. Cena zł 1,10.

Rytlowa J., Saloni J., Rytel F. Za miedzą graniczną. Czytanki na klasę III szkół powszechnych wiejskich 2 i 3 stopnia. Wydawn. Zakł. Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

Zarembina E. Czytanka dla III klasy wiejskich szkół powszechnych trzeciego i drugiego stopnia. Wydawnictwo Księgarni K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938 Cena zł 1,10.

Dla szkół miejskich.

Grotowska H., Gutry M., Klingerowa Z. Czytanka dla klasy III szkół powszechnych miejskich. Wydawn. Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

Zarembina E. Czytanka dla III klasy miejskich szkół powszechnych trzeciego i drugiego stopnia. Ilustrowała W. Wóycicka. Wydawnictwo Księgarni K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

---

[1]) Podane w spisie ceny podręczników są obliczone wraz ze znaczkiem na Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

Ćwiczenia ortograficzne.

Książki pomocnicze.

Baczyńska S. i Oderfeldówna A. Patrzę i opisuję. Książka do ćwiczeń ortograficznych na klasę III szkół powszechnych. Część druga. Wydawnictwo „Naszej Księgarni". Warszawa. 1938. Cena zł 1,20.

Babkowa M. i Perkowska Z. Pisownia polska w ćwiczeniach dla klasy trzeciej szkół powszechnych. Wydawnictwo „Naszej Księgarni". Warszawa. 1938. Cena zł 0,50.

Szober S. i Szczerba T. Nauka pisowni. Część II dla klasy III szkół powszechnych. Wydanie pierwsze. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa. 1938. Cena zł 0,60.

KLASA IV.

Ćwiczenia ortograficzne.

Kubicka J. Ćwiczenia ortograficzne dla IV klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Księgarni Kazimierza Rutkowskiego. Wilno. 1938. Cena zł 0,50.

KLASA V.

Ćwiczenia ortograficzne.

Froelichówna M. i Ledóchowska J. Podręcznik do ćwiczeń ortograficznych dla kl. V szkoły powszechnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 0,60.

Wieczorkiewicz B. Ćwiczenia ortograficzne. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej stopnia II i III. Klasa V. Wydawnictwo Księgarni św .Wojciecha. Poznań—Warszawa—Wilno—Lublin. 1938. Cena zł 0,60.

KLASA VI.

Czytanki.

Kubski B., Ossendowski F. A., Czechowicz J., Kotarbiński C. Wypisy polskie dla VI klasy szkół powszechnych trzeciego stopnia. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,90.

Saloni J., Stetkiewiczówna W. Na ziemskim globie. Podręcznik do nauki języka polskiego dla VI klasy szkół powszechnych trzeciego stopnia. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,90.

Tync S., Gołąbek J. i Nowakowski Z. Po szerokim świecie. Czytanki polskie dla VI klasy szkół powsz. III stopnia. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów—Warszawa. 1938. Cena zł 1,90.

Zaremba J., Ostrowski J. Pięknie być człowiekiem. Czytanka dla szóstej klasy szkół powszechnych III stopnia. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 1,90.

Gramatyka.

Klemensiewicz Z. Język polski. Ćwiczenia i pogadanki gramatyczne dla VI klasy szkół powszechnych. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów-Warszawa. 1938. Cena zł 0,55.

Historia.

KLASA V.

Schönbrenner J. Dzisiaj i dawniej na ziemiach polskich. Podręcznik do nauki historii dla V kl. szkół powsz. drugiego i trzeciego stopnia. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska". Warszawa. 1938. Cena zł 1,50.

KLASA VII.

Wysznacka M. Z naszej teraźniejszości. Podręcznik do nauki historii dla VII kl. szkół powszechnych. Wydawnictwo M. Arcta i „Naszej Księgarni". Warszawa, 1938. Cena zł 1,10.

Geografia.

KLASA VI.

Konic S. Geografia dla klasy VI szkoły powszechnej trzeciego stopnia. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska". Warszawa. 1938. Cena zł 1,60.

Niemcówna S. i Pawłowksi S. Geografia dla VI klasy szkół powszechnych. Wydanie II. Wydawn. Książnicy Atlasu. Lwów—Warszawa. 1938. Cena zł 1,60.

Radliński T. i Wuttke G. Geografia. Kurs klasy szóstej szkoły powszechnej. Wydawnictwo T. Radlińskiego. Warszawa, Smolna 17. 1938. Cena zł 1,60.

NAUKA O PRZYRODZIE.

Przyroda żywa.

KLASA V.

Wernerowa J. Poznawajmy przyrodę. Podręcznik dla V klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Księgarni Kazimierza Rutskiego. Wilno. 1938. Cena zł 1,10.

KLASA VI.

Dyakowski B. Przyroda żywa dla klasy VI szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Lwów—Warszawa. 1938. Cena zł 1,20.

KLASA VII.

Mitkiewicz K. Nauka o zdrowiu. Podręcznik dla VII kl. szkoły powszechnej. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska". Warszawa, 1935. Cena zł 1,20. Dozwolony do końca roku szkoln. 1938/39.

Mul T., Radomski J., Tołpa S. Nauka o człowieku łącznie z higieną. Podręcznik do nauki przyrody żywej i higieny dla klasy VII szkół powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1935. Cena zł 1,20. Dozwolony do końca roku szkolnego 1938/39.

Przyroda martwa.

KLASA VI.

Abrysowki J. Przyroda martwa. Podręcznik dla VI kl. szkół powszechnych 3 stopnia. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,00.

Koziński L. i Moycho S. Przyroda martwa dla VI kl. szkół powszechnych 3 stopnia. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa. 1938. Cena zł 1,—.

Arytmetyka z geometrią.

KLASA II.

Kubrakiewicz S. Rachunki dla II klasy szkoły powsz. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,—.

KLASA III.

Chwiałkowski Z. i Schayer W. Rachunki dla trzeciej klasy szkoły powszechnej trzeciego i drugiego stopnia. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 0,90.

KLASA IV.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka z geometrią. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej stopnia drugiego i trzeciego. Klasa IV. Wydanie dostosowane do pisowni z r. 1936. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań—Warszawa—Wilno—Lublin 1938. Cena zł 1,10.

KLASA V.

Chwiałkowski Z. i Schayer W. Arytmetyka z geometrią dla piątej klasy szkół powszechnych 3 i 2 stopnia. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 1,60.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka z geometrią. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej stopnia II i III. Klasa V. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań—Warszawa—Wilno—Lublin. 1938. Cena zł 1,60.

KLASA VI.

Bielecki B. i Krasiński W. Arytmetyka i geometria dla VI klasy szkół powszechnych trzeciego stopnia. Wydanie drugie. Wydawnictwo Księgarni K. S. Jakubowskiego, Lwów. 1938. Cena zł 1,50.

Chwiałkowski Z. i Schayer W. Arytmetyka z geometrią dla VI klasy szkoły powszechnej trzeciego stopnia. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 1,50.

Śpiew i muzyka.

KLASA IV.

Hławiczka K. i Baranowska-Borowa J. Moja piosenka. Podręcznik śpiewu dla IV klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Księgarni Katolickiej. Katowice. 1938. Cena zł 1,—.

II.

Podręczniki dla klas III i IV

szkół powszechnych stopnia pierwszego.

Język polski.

KLASA III.

Czytanki wraz z ćwiczeniami.

Kurs A.

Kubski B. i Dobraniecki S. Na zagonie. Czytanki polskie dla III klasy szkół powszechnych I stopnia. Kurs A. Wydawnictwo Zakł. Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

Rytlowa J., Saloni J., Rytel F. Ku Polsce. Podręcznik do nauki języka polskiego dla III klasy szkół powsz. 1 stopnia. Kurs A. Nakładem Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

KLASA IV.

Czytanki wraz z ćwiczeniami.

Kurs C.

Dańcewiczowa J., Kubski B., Maykowski S. Światło w chacie. Podręcznik do nauki języka polskiego dla IV klasy szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs C. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,40.

Tync S. i Gołąbek J. Czytanki polskie dla IV klasy szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs C. Wydawnictwo Książnicy - Atlasu. Lwów — Warszawa. 1938. Cena zł 1,40.

Wiącek S. Ćwiczenia opracowali S. Szober i T. Szczerba. Czytanki i ćwiczenia. Podręcznik do nauki języka polskiego dla kl. IV szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs C. Wydawnictwo „Naszej Księgarni" Warszawa. 1938. Cena zł 1,40.

Historia.

KLASA IV.

Kurs C.

Jarosz W. i Pini T. Opowiadania z przeszłości i teraźniejszości Polski. Podręcznik do nauki historii dla IV klasy szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs C. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

Martynowiczówna W. Obrazy z przeszłości i teraźniejszości. Podręcznik do nauki historii dla IV klasy szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs C. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

Geografia i nauka o przyrodzie.

KLASA III.

Kurs A.

Wuttkowa J., Zalewska Z., Wuttke G. Poznaj swój kraj. Geografia i przyroda dla kl. III szkoły powsz. pierwszego stopnia. Kurs A. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska". Warszawa. 1938. Cena zł 1,00.

KLASA IV.

Kurs C.

Dmochowski A., Ziemecki S., Wernerowa J., Szczawińska M. Nauka o przyrodzie i o ziemi dla klasy IV szkoły powszecnhej pierwszego stopnia. Kurs C. Wydawnictwo M. Arcta i K. Rutskiego. Warszawa—Wilno. 1938. Cena zł 1,10.

Michałowska J. i Wiszniewska A. Wiadomości z przyrody i geografii dla IV klasy szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs C. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

Arytmetyka z geometrią.

KLASA III.

Kurs A.

Abramowicz T. i Okołowicz M. Arytmetyka z geometrią dla III klasy szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs A.Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 0,90.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka z geometrią. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej stopnia pierwszego. Klasa III. Kurs A. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha Poznań — Warszawa — Wilno — Lublin. 1938. Cena zł 0,90.

KLASA IV.

Kurs C.

Abramowicz T. i Okołowicz M. Arytmetyka z geometrią dla IV klasy szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs C. Wydawn. Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów, 1938. Cena zł 1,00.

Chwiałkowski Z. i Schayer W. Arytmetyka z geometrią dla IV klasy szkoły powszechnej pierwszego stopnia. Kurs C. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 1,—.

Nikliborc W. i Stożek W. Arytmetyka i geometria dla kl. IV szkół powszechnych 1 stopnia. Kurs C. Wyd. Książnicy - Atlasu. Lwów — Warszawa. 1938. Cena zł 1,—.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka z geometrią. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej stopnia pierwszego. Klasa IV. Kurs C. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha, Poznań — Warszawa — Wilno— Lublin. 1938. Cena zł 1,—.

Wojtowiczowa J. i Wojtowicz W. Arytmetyka z geometrią dla IV klasy szkół powszechnych pierwszego stopnia. Kurs C. Wydawnictwo Księgarni K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938. Cena zł 1,—.

III.

Podręczniki dla klasy VI

szkół powszechnych stopnia drugiego.

Język polski.

Czytanka.

Kurs A.

Kubski B. i Maykowski S. Wieś w słońcu. Podręcznik do nauki języka polskiego dla VI klasy szkół powsz. 2 stopnia. Kurs A. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,70.

Historia.

Kurs A.

Drewnowski K. Obrazy z dziejów Polski dawnej i obecnej. Podręcznik do nauki historii dla klasy VI szkół powszechnych 2 stopnia. Kurs A. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Lwów, 1938. Cena zł 1,30.

Schönbrenner J. Obrazki z dziejów Polski. Podręcznik do nauki historii dla VI kl. szkół powszechnych drugiego stopnia. Kurs A. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska" Warszawa, 1938. Cena zł 1,30.

Wysznacka M. Z naszej przeszłości i teraźniejszości. Podręcznik dla klasy VI szkoły powszechnej II stopnia. Kurs A. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 1,30.

Nauka o przyrodzie.

Kurs A.

Żłobicki W. i Adwentowski K. Przyroda martwa dla VI klasy szkół powszechnych drugiego stopnia. Kurs A. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów, 1938. Cena zł 1,—.

Arytmetyka z geometrią.

Kurs A.

Nikliborc W. i Stożek W. Arytmetyka i geometria dla VI klasy szkół powszechnych II stopnia. Kurs A. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu, Lwów-Warszawa, 1937. Cena zł 1,20.

Dodatkowy wykaz podręczników szkolnych dozwolonych po dniu 1 lutego 1938 roku do użytku w gimnazjum ogólnokształcącym.

Religia rzymskokatolicka.

KLASA II.

Archutowski R. ks. Historia Kościoła Katolickiego. Podręcznik do nauki religii dla uczniów gimnazjum klasa III. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań—Warszawa. 1938. Cena zł 2.10.

Berek A. Ks. Dzieje kościoła katolickiego. Podręcznik do nauki religii dla klasy III gimnazjalnej. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań — Warszawa—Wilno—Lublin. 1938. Cena zł 2,10.

Umiński J. Ks. Królestwo Boże na ziemi. Część I. Podręcznik do nauki historii Kościoła Powszechnego dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów, 1938. Cena zł 1,80.

Książka pomocnicza.

Umiński J. Ks. Teksty źródłowe. Do nauki dziejów Kościoła w szkołach średnich. Część I dla III kl. gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 1,—.

Język polski.

KLASA II.

Wypisy.

Balicki J. i Majkowski S. Mówią wieki. Część II. Drugi rok nauczania języka polskiego w gimnazjach. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 2,80.

Gaertner H., Łempicki S., Skulski R. Między dawnymi a nowymi laty. Czytania dla II klasy gimnazjów. Wydawnictwo Księgarni K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938. Cena zł 2,80.

Kosiński K. i Rygier L. Przemiany. Książka polska dla II kl. gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 2,80.

Krzyżanowski J. i Saloni J. Z pracy ducha. Podręcznik do nauki języka polskiego dla II klasy gimnazjów ogólnokształcących. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. 1938. Cena zł 2,80.

Gramatyka.

Klemensiewicz Z. Język polski. Ćwiczenia i pogadanki gramatyczne dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów—Warszawa, 1938. Cena zł 0,60.

Język łaciński.

KLASA II.

Kowalski J. i Golias M. Iuvenis Romanus. Podręcznik do nauki języka łacińskiego dla II klasy gimnazjów ogólnokształcących. Wydanie drugie zmienione. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 1,60.

Sinko T. Tirocinium Publii. Podręcznik łaciny dla II kl. gimnazjalnej. Wydanie II. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu, Lwów—Warszawa. 1938. Cena zł 1,60.

JĘZYKI OBCE I NOWOŻYTNE.

Język angielski.

KLASA I.

Jastroch K. The first year of english. Podręcznik języka angielskiego na I klasę gimnazjalną. Nakł. Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. Cena zł 1,60. Dozwolony do końca roku szkolnego 1938/39.

KLASA II.

Jastroch K. Work and Life in England. Podręcznik języka angielskiego dla drugiej klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 1,60.

Język francuski.

KLASA IV.

Kielski B. & Pionnier L. La carrière d'un jeune paysan français. Podręcznik do nauki języka francuskiego w IV klasie gimnazjów. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938. Cena zł 1,90.

Język niemiecki.

Gramatyka.

Dewitzowa W., Żółtkowska G. Kurzzusammengefasste Deutsche Gramatik. Zwięzła gramatyka języka niemieckiego. Podręcznik do nauki o języku niemieckim. Składnica Księgarska Jerzy Nowicki. Warszawa 1938. Cena zł 1,10.

Historia.

KLASA II.

Dąbrowski J. Historia. Tom drugi. Dla II klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie niezmienione przystosowane do obowiązującej obecnie pisowni. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938. Cena zł 2,60.

KLASA III.

Dąbrowski J. Historia. Tom III. Dla III kl. gimnazjów. Wydanie drugie niezmienione przystosowane do obowiązującej obecnie pisowni. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1938. Cena zł 2,60.

Geografia.

KLASA II.

Kudławiec A. Geografia Europy. Podręcznik dla klasy drugiej gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawn. Książek Szkolnych. Lwów. 1938. Cena zł 2,10.

Pawłowski S. Geografia dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu, Lwów—Warszawa 1938. Cena zł 2,10.

Biologia.

KLASA II.

Szafer W. i Dyakowski B. Botanika dla drugiej klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Księgarni K. S. Jakubowskiego. Lwów 1938. Cena zł 1,80.

KLASA IV.

Forelle E. i Raabe B. Biologia dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów—Warszawa, 1938. Cena zł 1,80.

Matematyka.

KLASA II.

Iwaszkiewicz B. Algebra. Podręcznik dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Lwów. 1938. Cena zł 1,10.

Straszewicz S. i Kulczycki S. Geometria dla II klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów — Warszawa, 1938. Cena zł 1,10.

NOWOŚCI WYDAWNICZE.

J. Prażmowski: Szkolnictwo w województwie śląskim. Wydanie drugie uzupełnione dodatkiem ze zmianami do dnia 30. IV. 1938. Nakładem autora. Katowice (Urząd Wojewódzki). Stron 330. Zł 2,30. Główny skład w Księgarni Katolickiej w Katowicach, ul. św. Jana 14.

Spis rzeczy: Przedszkola wg powiatów; Szkoły powszechne wg powiatów; Szkoły specj. dla dzieci upośledzonych; Zakłady kształcenia dla naucz. i szkoły ćwiczeń; Szkoły średnie ogólnokształcące; Szkolnictwo zawodowe; Szkoły dokształcające wiejskie; Szkoły muzyczne; Skorowidz miejscowości szkolnych i nauczycieli(lek).

Część nieurzędowa.

Zarząd Komitetu Okręgowego Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych w Katowicach.

Katowice, dnia 20 sierpnia 1938 r.

Zarządy Komitetów Obwodowych i Kół Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych **w województwie śląskim.**

INSTRUKCJA W SPRAWIE V TYGODNIA SZKOŁY POWSZECHNEJ.

Ze względu na pięciolecie istnienia naszego Towarzystwa przypadający na rok bieżący „V Tydzień Szkoły Powszechnej", w czasie od 2 do 10 października włącznie, winien być przygotowany szczególnie troskliwie, by dał możliwie najlepszy efekt propagandowy i finansowy.

Hasła „V Tygodnia Szkoły Powszechnej" na terenie całej Rzeczypospolitej:

1. 1.000.000 zł w okresie Tygodnia na budowę izb szkolnych, urządzenia wewnętrzne i pomoce naukowe,
2. dociągnięcie do 5.000 liczby izb szkolnych, jakie winny powstawać corocznie przy pomocy finansowej Towarzystwa,
3. potrzeby oświatowe w pasach pogranicznych oraz innych ważnych dla Państwa terenach,

4. pogłębienie, rozszerzenie i skoordynowanie akcji pomocy dzieci dla dzieci i szkół dla szkół, prowadzonej przede wszystkim przez milionową rzeszę członków-uczestników Towarzystwa.

Na terenie Województwa Śląskiego tegoroczny Tydzień Szkoły Powszechnej winien dostarczyć dalszych funduszów na pomoce naukowe i urządzenia wewnętrzne dla ubogich szkół śląskich oraz objąć siecią kół uczestników wszystkie szkoły śląskie i całą uczącą się młodzież.

Ponieważ dzień 2 października przypada na niedzielę, uroczyste otwarcie Tygodnia odbędzie się w bieżącym roku w dniu 1 października.

Obie przypadające na okres Tygodnia niedziele, należy intensywnie wyzyskać dla celów Towarzystwa, zarówno propagandowych jak i zbiórkowych, przy czym zbiórki uliczne i w lokalach winny być zorganizowane wszędzie w miarę możności w obie niedziele t. j. 2 i 9 października 1938 r., przy udziale najszerszych Kół rodziców, przede wszystkim zaś opiek szkolnych i zarządów Kół.

Odpis zezwolenia Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego — Wydziału Społeczno-Politycznego z dnia 19 maja b. r. Nr. P. B. 175/16 został przesłany Komitetom Obwodowym Twa, celem podjęcia odpowiednich starań u miejscowych władz administracji ogólnej (Starostwa i Dyrekcje Policji) i uzyskania zapewnienia, że w okresie od 2—10 października nie będą wydawane innym organizacjom zezwolenia na urządzanie zbiórek publicznych.

W wypadku jakichkolwiek trudności w tym względzie uprasza się bezzwłocznie zawiadomić o tym Komitet Okręgowy.

Niezależnie od tego, że Zarząd Główny zwrócił się, jak co roku — do wszystkich zarządów głównych odpowiednich stowarzyszeń i organizacji oraz do władz naczelnych o wydanie podległym komórkom polecenia współdziałania w Tygodniu Szkoły Powszechnej Komitet Okręgowy prosi Zarządy Komitetów Obwodowych i Kół o nawiązanie wzgl. ożywienie najrychlej odpowiednich kontaktów organizacyjnych, dla usprawnienia całokształtu akcji, oraz o zwrócenie się do wszystkich ważniejszych przedsiębiorstw, firm, urzędów i instytucji ze specjalnym listem (podpisanym), apelując o ofiary i zapisywanie się na członków dożywotnich.

Sprawa materiałów propagandowych i wartościowych na V Tydzień Szkoły Powszechnej zostanie załatwiona w sposób następujący:

a) Barwne plakaty propagandowe dla wsi i miast zamówił Komitet Okręgowy w Zarządzie Głównym z prośbą o bezpośrednie wysłanie ich Komitetom Obwodowym, na adres Inspektoratów Szkolnych, w ilościach:

Katowice	520	dla	miast	30	dla	wsi,
Tarnowskie Góry	140	„	„	30	„	„
Rybnik	550	„	„	70	„	„
Pszczyna	430	„	„	100	„	„
Chorzów	520	„	„	20	„	„
Lubliniec	100	„	„	80	„	„
Bielsko	200	„	„	40	„	„
Cieszyn	200	„	„	70	„	„

Zasadniczo przeznacza się po 3 plakaty na szkołę I stopnia, po 4 na szkołę II stopnia i po 5 na szkołę III stopnia, nie znaczy to jednak, aby były one przeznaczone dla wywieszenia wyłącznie w szkołach. Plakaty powinny być rozmieszczone jak najstaranniej i jak najcelowiej. Żaden egzemplarz plakatu nie może być zmarnowany.

b) Ulotki propagandowe, z deklaracją członkowską u dołu, wyda Komitet Okręgowy własnym nakładem w ilości około 250.000 sztuk, tak by jedna ulotka przypadała na jednego ucznia. Przypilnowanie, by te ulotki-deklaracje dotarły do każdego domu za pośrednictwem młodzieży, ma duże znaczenie propagandowe i organizacyjne.

c) Listy ofiar wyda również Komitet Okręgowy, ponumeruje je, założy ewidencję i roześle Komitetom Obwodowym, które z kolei zaopatrzą je pieczęcią okrągłą Komitetu Obwodowego, założą ewidencję rozesłanych list, dopilnują, aby wszystkie wróciły do Komitetu Obwodowego, poczym zwrócą je zbiorowo Komitetowi Okręgowemu w terminie do 31 października 1938 r. **Listy ofiar winny być rozpowszechnione w jak najszerszym stopniu na terenie wszystkich kół,** szczególnie zaś w mniejszych miejscowościach.

d) Materiały wartościowe na Tydzień Szkoły Powszechnej: żetony 10, 20 i 50 groszowe, nalepki okienne 10 groszowe i 1-złotowe, chorągiewki i znaczki do zbiórki ulicznej zostały już rozesłane Obwodom i winny być rozprowadzone najpóźniej do dnia 15 września br. do wszystkich komórek Towarzystwa oraz Kierownictw (Dyrekcji) szkół.

Każdy Obwód i możliwie każde Koło Towarzystwa powinny z racji pięciolecia Towarzystwa podjąć i zrealizować niecodzienny i nieszablonowy czyn, np. zorganizować wystawę propagandową, ilustrującą dorobek Towarzystwa w okresie pięciolecia z szczególnym uwzględnieniem dorobku własnego terenu, wydatnie zwiększyć liczbę człon-

ków dożywotnich, spowodować dar, zapis na rzecz Towarzystwa i t. p. Aczkolwiek urządzane w poszczególnych kołach ew. wystawy będą mogły mieć skromny charakter, ograniczony możliwościami wykonania i zgromadzenia odpowiedniego materiału, niemniej jednak i w najskromniejszym, ograniczonym tylko do potrzeb dzieci i ich rodziców zakresie, wystawa taka będzie miała znaczenie kształcące, wychowawcze i propagandowe. Do organizowania powyżej zaznaczonych prac trzeba przystąpić natychmiast.

Komitet okręgowy prześle po 2 egzemplarze instrukcji dotyczącej organizacji wystaw propagandowych dla użytku Komitetów Obwodowych.

Każde Koło winno zorganizować specjalną imprezę dochodową na rzecz Tygodnia.

Należy poczynić wszelkie starania, ażeby w większym niż dotąd zakresie **wciągnąć do pracy w okresie Tygodnia rodziców i młodzież szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych.** Konkursy na wypracowania na temat pracy Towarzystwa, na afisze i t. p. będą — obok zbiórki pieniężnej **i wytwarzania pomocy naukowych** pożyteczną formą propagandy celów Towarzystwa. Odnosi się to również do Kół uczestników w szkołach powszechnych.

Delegaci Komitetów Obwodowych zaproszą osobiście miejscowe władze — szczególnie oświatowe, wojskowe, administracyjne i duchowne do wzięcia czynnego udziału w pracach i obchodzie „V Tygodnia Szkoły Powszechnej“.

Wskazane jest poinformowanie szerokich warstw miejscowego społeczeństwa o zakupionych i wytworzonych pomocach naukowych szkolnych i urządzeniach szkolnych, których dostarczyło Towarzystwo szkołom powszechnym na terenie Obwodu względnie Koła. Ma to szczególne znaczenie dla urealnienia propagandy i zwiększenia efektów finansowych Tygodnia.

Zarząd Główny wyda specjalny biuletyn propagandowy, w którym będzie uwzględniony dorobek Towarzystwa, jako całość osiągnięcia poszczególnych Okręgów.

Należy najrychlej zorganizować Komitety Obwodowe i lokalne „V Tygodnia Szkoły Powszechnej“, omówić szczegółowo program prac i ustalić terminy czynności.

O składzie osobowym Komitetów Obwodowych Tygodnia należy powiadomić bezzwłocznie Komitet Okręgowy.

Propagandą celów i zadań Towarzystwa w skali Okręgu w okresie poprzedzającym Tydzień i w czasie „V Tygodnia Szkoły Powszechnej“ zajmie się sekcja propagandowa przy Komitecie Okręgowym, która w tym celu nawiąże odpowiedni kontakt z prasą i „Polskim Radiem“.

Komitet Okręgowy prosi Komitety Obwodowe i Lokalne Tygodnia o dostarczenie Sekcji odpowiednich materiałów z zakresu propagandy i organizacji Tygodnia oraz **o bezpośrednie informowanie miejscowej prasy.**

Aby „V Tydzień Szkoły Powszechnej“ dał odpowiednie wyniki propagandowe i finansowe, akcja musi być zorganizowana planowo i sprężyście. Dlatego też **konieczne jest ścisłe przestrzeganie terminów, ustalonych Instrukcją Towarzystwa,** oraz wskazań Komitetu Okręgowego i Obwodowych.

Ważną i konieczną jest kwestia odpowiedniego sporządzania sprawozdań z przebiegu Tygodnia. Należy zatem dokładnie wypełniać rubryki formularza sprawozdawczego, sprawozdania Komitetów lokalnych przesyłać do Komitetów Obwodowych, Komitety Obwodowe winny zaś na podstawie sprawozdań z poszczególnych miejscowości sporządzić sprawozdanie zbiorowe, obejmujące cały obwód. **Komitety Obwodowe wysyłają Komitetowi Okręgowemu tylko sprawozdania zbiorowe z całego obwodu.**

Przy tej sposobności Komitet Okręgowy raz jeszcze przypomina, że **niedopuszczalne jest łączenie wpływów z Tygodnia z innymi wpływami,** utrudnia to bowiem księgowanie, sporządzenie sprawozdania z terenu całego Śląska i wprowadza zamieszanie w poszczególnych kontach Kół Towarzystwa oraz w księgach Komitetu Okręgowego, co powoduje niezgodność między sprawozdaniami Obwodów i stanem książkowym wpływów z Tygodnia.

Nie należy więc zaliczać na poczet dochodów Tygodnia kwot uzyskanych ze sprzedaży: legitymacji członków zwyczajnych, dożywotnich i członków uczestników, cegiełek po 5, 10, 50 groszy i 1-złotowych, znaczków składkowych po 50 groszy, wywieszek (nie mieszać z nalepkami okiennymi przeznaczonymi na Tydzień) oraz znaczków na świadectwa szkolne po 10, 30 groszy i 1 zł, aczkolwiek byłyby sprzedane w większej ilości na skutek wzmożonej propagandy, w okresie Tygodnia.

Wskazane i celowe jest objęcie sprawozdaniem ogólnym z Tygodnia ożywionej sprzedaży przez Koła wyżej wymienionych materiałów wartościowych, z tym jednak, że kwoty uzyskane

z tego tytułu **nie będą objęte sprawozdaniem finansowym.**

Aby uniknąć nieporozumień **Komitet Okręgowy usilnie prosi,** aby przy każdej wpłacie dochodów z Tygodnia Szkoły Powszechnej czy to przez P. K. O., i K. K. O., czy też przez pocztę wyraźnie **deklarować na odcinkach przekazów przeznaczonych dla Komitetu Okręgowego: „Dochód z Tygodnia Szkoły Powszechnej".**

Komitet Okręgowy apeluje do Zarządów Komitetów Obwodowych i Kół o dołożenie wszelkich starań, aby akcja „V Tygodnia Szkoły Powszechnej" dała jak najpomyślniejsze wyniki.

Komitet kładzie szczególny nacisk na nieprzetrzymywanie zebranych kwot przez Komitety Lokalne. Zebrane pieniądze winny być odprowadzane bezzwłocznie po zebraniu większej kwoty na konto Zarządu Komitetu Okręgowego w P.K.O. Całość zebranych kwot winna być wpłacona w każdym razie do dnia 20 października 1938 r.

ZA ZARZĄD:

Sekretarz: (—) **Paweł Pszczółka** Wizytator szkół.

Prezes: (—) **M. Zawidzki** Nacz. Wydz. Ośw. Publ.

KOMUNIKAT
o przyjmowaniu kandydatów na Studium Pedagogiczne w Instytucie Pedagogicznym w Katowicach

I. Cel Instytutu Pedagogicznego.

Instytut Pedagogiczny ma na celu kształcenie czynnych nauczycieli szkół powszechnych w kierunku:

a) pogłębienia ich studiów pedagogicznych,
b) rozwinięcia, pogłębienia i spotęgowania ich kultury ogólnej i pedagogicznej,
c) wywołania dążności do ciągłego doskonalenia się zawodowego i zdobycia przez nich umiejętności dalszego kształcenia się.

II. Warunki przyjęcia.

1. Słuchaczem zwyczajnym Instytutu Pedagogicznego może być:

a) każdy(a) nauczyciel(ka) szkoły powszechnej, mogący(a) wykazać sie świadectwem ukończenia Wyższego Kursu Nauczycielskiego lub Pedagogium, studiami akademickimi względnie innymi dodatkowymi kwalifikacjami zawodowymi;
b) każdy(a) nauczyciel(ka) szkoły powszechnej, który(a) oprócz egzaminu dojrzałości i egzaminu kwalifikacyjnego nie posiada żadnych innych dodatkowych kwalifikacyj zawodowych, o ile przy egzaminie wstępnym wykaże dostateczne przygotowanie naukowe w wybranym przedmiocie na poziomie Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

Słuchaczem nadzwyczajnym może być każdy(a) nauczyciel(ka) nie odpowiadający (a) powyższym warunkom, o ile przyjęciu jego nie stanie na przeszkodzie brak miejsca.

Słuchacze nadzwyczajni dopuszczeni są na równi ze zwyczajnymi nie tylko do wykładów, ale i do ćwiczeń, kollokwium, **n i e o t r z y m u j ą** jednak dyplomu z ukończenia Instytutu Pedagogicznego.

2. Kandydaci muszą mieć conajmniej 6-letnią praktykę nauczycielską.

3. Przy przyjmowaniu będą uwzględnione tylko te osoby, które wykazują szczególne zainteresowania i uzdolnienia pedagogiczne.

4. Kandydaci muszą być fizycznie zupełnie zdrowi, co stwierdza lekarz urzędowy Instytutu Pedagogicznego.

5. Kandydaci winni posiadać znajomość jednego z języków obcych (angielskiego, francuskiego lub niemieckiego) w stopniu umożliwiającym im korzystanie z literatury naukowej.

6. Pierwszeństwo będą mieli kandydaci, którzy nie ukończyli 35 lat życia.

7. Podania o przyjęcie należy skierowywać do Dyrekcji Instytutu Pedagogicznego za pośrednictwem Inspektoratów Szkolnych. W podaniu tym należy podać miejsce służbowe, dokładny adres kandydata(tki) i zaznaczyć, jaki przedmiot specjalny obiera.

Podania należy zaopatrzyć w następujące załączniki:

a) dokładny życiorys, własnoręcznie napisany, z wyszczególnieniem przebiegu dotychczasowych studiów i praktyki nauczycielskiej. W życiorysie należy pomieścić szczegółowe sprawozdanie z dotychczasowej pracy wychowawczej, dydaktycznej i społecznej;
b) uwierzytelnione odpisy świadectwa dojrzałości, kwalifikacyjnego, Wyższego Kursu Nauczycielskiego, oraz inne dowody odbytych studiów i dokonanych prac (np. zaświadczenia z kursów, opublikowane własne prace itp.);
c) dokument stwierdzający charakter służbowy kandydata(tki);
d) wykaz przerobionej lektury pedagogicznej.

7. O ostatecznym przyjęciu do Instytutu Pedagogicznego rozstrzyga egzamin wstępny.

Egzamin ten składa się:

a) z egzaminu testowego z psychologii pedagogicznej ;
b) z kollokwium na podstawie przestudiowania poniższych dzieł:

Nawroczyński: Swoboda i przymus w wychowaniu.
Szuman-Skowron: Organizm a życie psychiczne.
Suchodolski: Wychowanie moralno-społeczne.
Suchodolski: Polityka kulturalno-oświatowa w Polsce współczesnej.
Rowid: artykuły w Chowannie 1934—1938.
Ziemnowicz: artykuły w Chowannie 1932—1935.

Jeżeli z dotychczasowych studiów kandydata nie wynika, iż opanował on dostatecznie język

obcy, sprawdzona będzie przy egzaminie jego możność posługiwania się literaturą w języku obcym.

Kandydaci wymienieni powyżej w punkcie 1b tj. ci, którzy nie mają świadectwa z ukończenia Wyższego Kursu Nauczycielskiego, składają ponadto egzamin wstępny z jednego z przedmiotów wybranych: a) język i literatura polska, b) historia, c) geografia z geologią, d) botanika z zoologią, e) fizyka z chemią, w zakresie wymaganym na Wyższym Kursie Nauczycielskim.

Szczegółowy zakres wymagań przy egzaminie wstępnym ustalają osobne przepisy.

Egzaminy wstępne odbywać się będą w drugiej połowie czerwca 1939 r.

III. Program i organizacja studiów.

Studium w Instytucie Pedagogicznym trwa trzy lata.

Program pracy obejmuje całokształt zagadnień, traktowany zgodnie z celami Instytutu Pedagogicznego.

Dzieli się on na:

1. przedmioty pomocnicze:

a) filozofia, b) biologia wychowania, c) socjologia wychowania, d) antropologia pedagogiczna;

2. przedmioty główne:

Dział A. — przedmioty pedagogiczne:

a) psychologia pedagogiczna, b) psychologia ogólna, c) historia wychowania, d) pedagogika ogólna, e) dydaktyka ogólna, f) dydaktyka poszczególnych przedmiotów, g) organizacja szkoły i ustawodawstwo szkolne z szczególnym uwzględnieniem nauki o prawie, h) higiena szkolna, i) poradnictwo zawodowe.

Dział B. — przedmioty specjalne (jeden do wyboru): a) język polski i literatura polska, b) historia, c) geografia i geologia, d) zoologia i botanika, e) fizyka i chemia.

Dział C. — studium pracy społeczno-oświatowej.

3. Praktyka szkolna: Hospitacja w szkołach; lekcje pokazowe.

4. Seminaria: a) psychologiczne, b) pedagogiczne, c) filozoficzne — obowiązkowe dla wszystkich.

5. Przedmioty dodatkowo - nadobowiązkowe: Języki obce (w zakresie skutecznego korzystania z zagranicznej literatury pedagogicznej).

Trzeci rok studium poświęcony jest głównie samodzielnej pracy słuchaczy. szczególnie zaś wykonaniu pracy dyplomowej, wskutek czego ilość godzin wykładowych i zajęć w Instytucie Pedagogicznym w porównaniu z 1. i 2. rokiem Studiów jest znacznie ograniczona.

Wykłady i ćwiczenia odbywają się w wtorki, środy, czwartki i piątki popołudniu od godziny 15,45 do 19-ej w lokalach Instytutu Pedagogicznego, wobec czego studium w Instytucie Pedagogicznym — z uwagi na dogodne połączenia komunikacyjne z Katowicami — nie wymaga urlopowania słuchaczy przez władze szkolne.

IV. Uprawnienie.

W myśl rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22. XII. 1934 Nr B. P. 13.560/34 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. 1934 nr 10, poz. 158) Instytut Pedagogiczny w Katowicach jest pod względem uprawnień równorzędny Państwowemu Instytutowi Nauczycielskiemu, Państwowemu Pedagogium, Państwowemu Instytutowi Robót Ręcznych, Instytutowi Wychowania Fizycznego oraz Konserwatorium Muzycznemu (Wydziałowi Nauczycielskiemu), a dyplom ukończenia studium w Instytucie Pedagogicznym daje uprawnienia przewidziane w § 19 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia itd. (Dz. U. R. P. z 30/XII. 1933 nr 102 poz. 781).

V. Opłaty.

Każdy słuchacz zwyczajny opłaca rocznie: zł 5,— tytułem wpisowego, zł 120,— tytułem czesnego, oraz taksę administracyjną za zużycie materiału i pomocy naukowych w wysokości ustalonej każdorazowo przez władze Instytutu Pedagogicznego.

Czesne może być uiszczone rocznie, półrocznie lub najwyżej w 6 równych ratach (zgóry); o ile nie jest uiszczane za cały rok, słuchacz podpisuje deklarację, obowiązującą go do uiszczenia całej rocznej opłaty bez względu na to, czy mógł korzystać z wykładów czy też nie.

Słuchacze nadzwyczajni wpłacają zł 5,— wpisu oraz czesne zależne od ilości wziętych wykładów i ćwiczeń.

O ile słuchacz nadzwyczajny zapisuje się odrazu na cały kurs, wówczas opłaty wynoszą tyle, ile dla słuchacza zwyczajnego.

Każdy słuchacz jest zobowiązany do przenumerowania oficjalnego organu Instytutu Pedagogicznego „Chowanny".

VI. WPISY.

Podania o przyjęcie do Instytutu Pedagogicznego należy składać w sposób przewidziany powyżej w punkcie II. 6 w ciągu kwietnia 1939 r., najpóźniej zaś do dnia 1 maja 1939 r.

Kandydaci zakwalifikowani do egzaminu wstępnego otrzymają wezwanie do egzaminu wstępnego z początkiem czerwca 1939 r.

Szczegółowych informacji co do studiów i wymagań przy egzaminie wstępnym udziela Sekretariat Instytutu Pedagogicznego w Katowicach, ul. Szkolna 9) telefon nr 346.30). Na odpowiedź piśmienną należy przesłać znaczek pocztowy 25 gr.

(—) **Edward Czernichowski,**
Dyrektor Instytutu Pedagogicznego.

Redakcja: Katowice — Urząd Wojewódzki Śląski, ul. Jagiellońska I p. pokój 326. — Tel. 106.
Administracja: II p. pokój 538. — Tel. 178. — Konto P. K. O. Nr. 304.121.

Czcionkami i drukiem: Drukarnia Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego w Katowicach.